

2023

POROČILO O IZVAJANJU
PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE
SKLADNOSTI V LETU 2023
V DRUŽBI PLINOVODI d.o.o.

Datum:	Ljubljana, 29. 3. 2024
Znak dokumenta:	NSKL/DK-1.0/2024
Različica:	PIPZSKL-1.0
Izdelal:	Mag. Dejan Koletnik, nadzornik za skladnost

Uvodna beseda

Leto popravnih mehanizmov za omejitev previsokih cen plina na trgu v EU

Decembra leta 2022 je Evropski svet dosegel dogovor o začasnem mehanizmu za omejitev previsokih cen plina, ki je uporabnike plina zaščitil pred previsokimi cenami, ki so posledica ruske invazije na Ukrajino. Glavni razlog strmega naraščanja cen plina v EU je bilo namerno zmanjšanje dobave plina iz Rusije, ki je prav tako vplivalo na ceno električne energije, proizvedene v plinskih elektrarnah. Cilj uredbe je bil omejiti obdobja previsokih cen plina v EU, ki ne odražajo cen na svetovnem trgu, obenem pa zagotoviti zanesljivo oskrbo z energijo in stabilnost finančnih trgov.

Praktično gre za prvi tovrsten poseg in mehanizem na področju regulacije trga zemeljskega plina, odkar je trg s plinom v EU vzpostavljen. Popravni mehanizem za trg plina (angl. MCM - Market Correction Mechanism) - se samodejno aktivira, če cena plina za mesec vnaprej v okviru plinskega vozlišča Title Transfer Facility (TTF) tri delovne dni presega 180 EUR/MWh in če je cena v okviru TTF za mesec vnaprej iste tri delovne dni 35 EUR višja od referenčne cene za utekočinjeni zemeljski plin na svetovnih trgih. Mehanizem, ki se uporablja od sredine februarja leta 2023, z budnim očesom spremlja ACER (Agencija za sodelovanje energetske regulatorjev).

Vzpostavitev mehanizma MCM je spremljalo sprva precej dvomov in tveganj, ki so bila predhodno identificirana in obravnavana. Glavna prednost vzpostavitve MCM je zagotovo vpliv na cene plina in odvrčanje od prihodnjega špekulativnega vedenja na trgu, saj MCM lahko omeji začasne ekstremno visoke cene¹, ni pa orodje za strukturno znižanje ravni cen, kar je mogoče doseči le z dodatnimi ponudbami in ukrepi za zmanjšanje povpraševanja. Določitev zgornje meje najvišje cene plina ima lahko tudi pozitiven učinek na pričakovane cene v prihodnosti in na omejevanje morebitnega prihodnjega špekulativnega vedenja ter vodi do prilagoditve vedenja udeležencev trga. Hkrati lahko prepreči, da bi omejeno število manjših akterjev na trgu z izjemno nizko cenovno elastičnostjo določalo ceno za vse udeležence.

¹ V zadnjih desetih letih je bila povprečna cena plina med 5 EUR/MWh in 35 EUR/MWh. Avgusta 2022 so cene za mesec vnaprej in za dan vnaprej v okviru TTF dosegle rekordno vrednost nad 300 EUR/MWh. Najvišje ravni cen so bile dosežene v petih zaporednih trgovanjskih dneh od 22. do 26. avgusta 2022, ko so bile višje od 265 EUR/MWh (Vir: Svet Evropske unije, <https://www.consilium.europa.eu/sl/infographics/a-market-mechanism-to-limit-excessive-gas-price-spikes/>)

Prednost MCM je prav tako izboljšana tržna gotovost.

Če je mehanizem natančno opredeljen in se aktivira samo ob ekscesnem dogodku previsokih cen ter se z udeleženci trga dovolj časa pregledno komunicira, je lahko vpliv na trg in pogodbe zmanjšan oz. omejen. Mehanizem vsebuje tudi zaščitne ukrepe za zagotovitev zanesljivosti oskrbe. Zaščitni ukrepi omogočajo prekinitev mehanizma ob kakršnih koli neželenih učinkih na gospodarstvo (od zanesljivosti oskrbe do finančne stabilnosti). Hkrati mehanizem ne posega v trgovanja OTC in dopušča, da v primeru njegove aktivacije trgi še vedno sklepajo bilateralne transakcije na prostem trgu z namenom preprečevanja težav z zanesljivostjo oskrbe pri zagotavljanju uravnoteženja trgov. Bilateralno trgovanje je namreč zelo zahtevno spremljati in nadzirati.

Nekaj slabosti tega mehanizma pa lahko najdemo pri trgovanju. Tak mehanizem lahko povzroči migracijo trgovcev na trg OTC, kjer je trgovanje manj pregledno in pomeni večja tveganja neizpolnjevanja obveznosti vpletenih udeležencev. Trgovanje OTC je lažje dostopno tudi večjim trgovcem. Glede na zgornjo mejo cene lahko tak mehanizem omeji tudi možnosti različnih načinov varovanj pred tveganji, kar lahko posledično pomeni, da bi trgovci iskali ustrezne načine zavarovanj v drugih okrajih oziroma jurisdikcijah. Tak način interventnega dejanja z uvedbo MCM lahko tudi povzroči, da bi morala klirinška nasprotna stran ponovno uravnotežiti finančna sredstva, ki podpira pozicije izvedenih finančnih instrumentov, da odražajo omejeno poravnalno ceno (t. i. »sprožitev pozivov h kritju«).

Če zgornja meja cene ni nastavljena na dovolj visoko raven, bi lahko preprečila nastanek terminske krivulje, kar bi vplivalo na delovanje trgov izvedenih finančnih instrumentov. Nekateri udeleženci na trgu, vključno z energetskimi podjetji, bi se lahko soočili s težavami pri doseganju marže in likvidnostnih omejitev, kar bi lahko posledično povzročilo slabšo plačilno disciplino. Predvsem manjši trgovci ne bi bili sposobni ustrezno varovati svoje pozicije, kar bi še povečevalo nestanovitnost na borznih trgih in posledično višje skoke cen. Na senčni strani mehanizma se pojavlja tudi vprašanje glede zanesljivosti oskrbe. Varnostna zgornja meja cene plina mora biti praviloma višja od svetovnih cen UZP, sicer lahko negativno vpliva na privabljanje čezmorskega tovara UZP v EU. Ker terminske pogodbe služijo kot izhodišče za dolgoročne naložbe, lahko znižanje varnostne zgornje meje cene plina prav tako pomeni oviro pri dolgoročni zanesljivosti oskrbe. Poleg tega se lahko težave z zanesljivo oskrbo pojavijo zaradi samega interesa ponudnikov plina. Ti lahko ob vzpostavitvi mehanizma z namenom zadržujejo dobavo za čas, ko je zgornja varnostna meja določena, in ga sprostijo takoj po deaktivaciji mehanizma z namenom povečanja donosa.

Varnostna zgornja meja plina na terminskem trgu povzroča manj trgovanja OTC in povečuje nepredvidljivost in nestanovitnost cen na borznem trgu, kar pa lahko operaterjem prenosnih sistemov predstavlja nov izziv pri izvajanju uravnoteženja in izravnave sistema.

ESMA in ACER sta konec januarja 2023 objavila predhodno poročilo o podatkih v zvezi z uvedbo popravnega mehanizma za trg. V poročilu sta ocenila učinke popravnega mehanizma za trg na finančne in energetske trge ter na zanesljivost oskrbe in preverila, ali so ključni elementi in področje uporabe popravnega mehanizma za trg ob upoštevanju razvoja dogodkov na finančnem in energetskem trgu ter v zvezi z zanesljivostjo oskrbe še vedno ustrezni. ACER-jevo poročilo se je bolj osredotočalo na razvoj energetskega trga in zanesljivost oskrbe z energijo, medtem ko se je poročilo ESMA osredotočalo na vplive na trgu izvedenih finančnih instrumentov ter varovanje, kliring in obvladovanje tveganj.

V časovnem okviru (od 20. decembra 2022 do 1. marca 2023) ACER in ESMA nista ugotovila pomembnih vplivov (pozitivnih ali negativnih), ki bi jih lahko nedvoumno in neposredno pripisali sprejetju MCM. Iz teh rezultatov analiz sicer ne gre sklepati, da MCM morda ne bi oziroma ne bo vplival na finančne in energetske trge ali na zanesljivost oskrbe v prihodnosti.

Kot navaja ACER v poročilu, je bil padec cen od konca septembra 2022 posledica vrste dejavnikov. Med glavnimi je zmanjšanje povpraševanja v energetske intenzivnih panogah zaradi visokih cen plina. Polega tega je uvedba ukrepov za energetske učinkovitost, ki so jih sprejeli industrijski sektorji, prispevala k padcu porabe. Nivo plina v skladiščih je ostal nad povprečji zadnjih let in prav tako prispeval k zniževanju cen.

Konec februarja 2023 so bila skladišča 62,4-% polna, kar je skoraj enkrat več kot leto poprej. Poleg tega so bile temperature v zimskem obdobju 2022/2023 v Evropi občutno višje kot običajno. Dodatno sta naraščajoča proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov (večinoma vetrna energija) in oživitev jedrske proizvodnje ponudila alternativne vire oskrbe pri proizvodnji električne energije in privedla do zmanjšane povpraševanja po plinu. Oskrba plina na globalni ravni je ostala stabilna, saj je uvoz UZP v Evropo dosegel rekordno visoke ravni, medtem ko je azijsko povpraševanje ostalo razmeroma nizko, deloma zaradi zmerne do nizke gospodarske rasti na Kitajskem kljub odpravi omejitev zaradi covid-19 od začetka januarja 2023. Tudi v prihodnje je za pričakovati, da ostaja kitajsko povpraševanje po UZP ključni dejavnik, ki bo vplival na oblikovanje cen plina v EU. **Zato je verjetnost aktivacije MCM v letu 2023 ostala malo verjetna.**

Uredba MCM² je naložila ACER in ESMA, da sta Evropski komisiji zagotovila informacije in stališča glede odločitve o morebitni razširitvi MCM na izvedene finančne instrumente, s katerimi se trguje na virtualnih trgovnih točkah EU (VTP), razen TTF.

Tako ACER kot ESMA sta pomagala Evropski komisiji pri vzpostavitvi tehničnih pogojev za tako podaljšanje. Odločitev o razširitvi MCM na izvedene finančne instrumente, s katerimi se trguje na drugih VTP v EU, ima politične in tehnične konotacije. Politični premisleki temeljijo na dogovoru, ki ga je Svet dosegel decembra leta 2022 o izvajanju MCM po vsej EU. Udeležence in operaterje na trgu se tako po vsej EU obravnava enakopravno. **Kot je navedeno v Uredbi MCM, je bil politični namen preprečiti razdrobljene ukrepe, ki bi lahko razdelili integriran trg s plinom v EU, in s tem pozval k skupnemu pristopu v duhu solidarnosti, ki si prizadeva razširiti MCM na izvedene finančne instrumente, s katerimi se trguje na vseh virtualnih trgovnih platformah (angl. VTP - virtual trading point) v EU.**

ACER ugotavlja, da obstajajo tehtni argumenti za razširitev MCM samo na VTP, kjer je likvidnost trgovanja z izvedenimi finančnimi instrumenti plina v povprečju skromnejša. ACER tudi meni, da razširitev MCM na druge VTP verjetno ne bi povzročila znatnih negativnih učinkov na trgih plina ter **da obstajajo močni argumenti za uporabo enakih pogojev za aktivacijo in deaktivacijo mehanizma**, pri čemer se uporablja izključno nizozemska cena TTF za prvi mesec in enaka dinamična omejitev draženja cene na VTP v EU.

ACER in ESMA še naprej poudarjata potrebo po rednem spremljanju trgov s plinom in dejavnosti trgovanja s tem energentom, da bi prepoznali tveganja in pomagali pri odkrivanju morebitnih vplivov MCM v prihodnosti. V ta namen je ACER predlagal številne kazalnike, katerih vrednosti se posodablja. Analiziral je morebitna tveganja, povezana s sprejetjem

² UREDBA SVETA (EU) 2022/2578 z dne 22. decembra 2022 o vzpostavitvi popravnega mehanizma za trg, ki bo državljane Unije in gospodarstvo zaščitil pred previsokimi cenami

in aktivacijo MCM. Drugi učinki in tveganja so bolj povezani s stabilnostjo finančnih trgov in so zato obravnavani v poročilu ESMA. ACER bo še naprej spremljal učinke MCM na energetske trge in zanesljivost oskrbe z energijo ter izvajal tudi naloge, ki so mu bile dodeljene v skladu z uredbo MCM, vključno z dnevno objavo referenčne cene ACER, in nalogami, povezanimi z aktivacijo in/ali deaktivacijo in/ali začasno prekinitvijo mehanizma.

Na podlagi analiz trga ACER in ESMA je bila decembra 2023 na ministrskem zasedanju EU sprejeta odločitev, da se Uredba MCM podaljša do 31. januarja 2025.

Nadzornik za skladnost,

mag. Dejan Koletnik

KAZALO:

1	UVOD	9
	Pravni okvir zagotavljanja skladnosti	9
1.1	Opredelitev vertikalno integriranega podjetja	10
1.2	Lastniška struktura vertikalno integriranega podjetja	13
2	DOSEGANJE CILJEV PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI	17
3	PREGLED IZPOLNJEVANJA UKREPOV ZA URESNIČITEV CILJEV PROGRAMA.....	17
3.1	Pregled izpolnjevanja splošnih ukrepov za vse zaposlene	17
3.2	Zagotavljanje neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja	21
3.3	Register tveganj.....	26
3.4	Zaupnost podatkov.....	27
3.5	Razkrivanje in objava podatkov	28
3.6	Ravnanje do vertikalno integriranega podjetja pri upravljanju s podatki.....	28
3.7	Načrtovanje in izvajanje storitev.....	32
3.8	Zagotavljanje nediskriminatornega dostopa do prenosnega sistema.....	36
3.9	Zagotavljanje nediskriminatornih in preglednih postopkov.....	39
4	SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA	41
4.1	Priporočila o Programu za zagotavljanje skladnosti in njegovem izvajanju.....	41
5	OBVEZNOSTI IN PRAVICE ZAPOSLENIH	41
6	KRŠITVE	41
6.1	Splošne kršitve	41
7	ZAKLJUČNE UGOTOVITVE	42

KRATICE:

ACER	Agencija za sodelovanje energetske regulatorjev (angl.: Agency for the Cooperation of Energy Regulators)
AI	Umetna inteligenca (angl.: Artificial Intelligence)
BS	Bilančna skupina
CEER	Svet evropskih regulatorjev (angl.: Council of European Energy Regulators)
CEE	Srednje in vzhodna Evropa (angl.: Central Eastern Europe)
DČ	Država članica
DPN	Državni prostorski načrt
EK	Evropska komisija
EIS	Enotni informacijski sistem
ENTSOG	Evropsko združenje sistemskih operaterjev prenosnih plinovodnih omrežij (angl.: European Network of Transmission System Operators for Gas)
EPUS	Enotna platforma uporabnikov sistema
EU	Evropska unija
EZ-1	Energetski zakon
ZOP	Zakon o oskrbi s plini
FID	Za specifičen projekt sprejeta končna odločitev o investiciji (angl.: Final Investment Decision)
GRIP	Regionalni investicijski načrt (angl.: Gas Regional Investment Plan)
IAP	Projekt povezave mednarodnega plinovodnega omrežja (angl.: Ionian Adriatic Pipeline)
MCM	Market Correction Mechanism (angl.: Popravni mehanizem za trg)
NEP	Nacionalni energetski program
NRN	Nacionalni razvojni načrt
NOKI	Načrt odzivanja na kibernetske incidente
NRO	Nacionalni regulativni organ
NSKL	Nadzornik za skladnost
NS	Nadzorni svet družbe Plinovodi d.o.o.
NUS	Informacijsko podprta storitev za uporabnike prenosnega sistema (angl. Network User Service)
ODS	Operater distribucijskega sistema
OPS	Operater prenosnega sistema
PCI	Projekt skupnega interesa (angl.: Project of Common Interes)
RK NS	Revizijska komisija Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o.
SZP	Stisnjeni zemeljski plin; (angl.: Compressed Natural Gas (CNG))
SUNP	Sistem upravljanja neprekinjenega poslovanja
SUVI	Sistem upravljanja varovanja informacij
TYNDP	Desetletni razvojni načrt (angl.: Ten-Year Network Development Plan)
TP	Trgovalna platforma
UZP	Utekočinjen zemeljski plin (angl.: Liquefied Natural Gas (LNG))
VIP	Vertikalno integrirano podjetje
VOC	Varnostno operativni center kibernetske varnosti

VT	Virtualna točka
VTP	Virtualna točka za plin
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah
ZOP	Zakon o oskrbi s plini
ZVOP-2	Zakon o varstvu osebnih podatkov
XDR	Zaščita infrastrukture in podatkov pred zlorabo, poškodbami in nepooblaščenimi dostopi (angl. Extended Detection and Response)

1 UVOD

Pravni okvir zagotavljanja skladnosti

Družba Plinovodi d.o.o. na podlagi odločbe Agencije za energijo št. 533-100/2011-20/134 z dne 11. 7. 2012 in sklepa Vlade o imenovanju št. 36020-3/2012/3 z dne 25. 10. 2012 deluje kot neodvisni operater prenosnega sistema.

Za opravljanje dejavnosti operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina je družba Plinovodi pridobila odločbo o certificiranju št. 533-100/2011-20/134 z dne 11. 7. 2012, ki jo je izdal regulativni organ, to je Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija), in v kateri je ugotovljeno, da izpolnjuje vse zahteve za neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina.

Na podlagi določil Direktive 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES (Uradni list EU, L 211, 14/08/2009, v nadaljevanju Direktiva 2009/73) in Zakona o oskrbi s plini (Uradni list RS, št. 204/21 in 121/22, v nadaljevanju ZOP) mora operater prenosnega sistema za izpolnjevanje zahtev o certificiranju izpolnjevati zahteve iz 31. do 44. člena ZOP. ZOP v poglavju o neodvisnem operaterju prenosnega sistema določa tudi omejeno možnost medsebojnega povezovanja vertikalno integriranega podjetja z neodvisnim operaterjem prenosnega sistema.

Pravni okvir zagotavljanja skladnosti je v letu 2022 temeljil na ZOP. ZOP je začel veljati 12. 1. 2022 in je spremenil poimenovanje dejavnosti družbe iz »operater prenosnega sistema zemeljskega plina« v »operater prenosnega sistema plina« (v nadaljevanju operater prenosnega sistema).

Upošteva se tako Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1) kot ZOP izhaja, da je možnost vplivanja družbe Plinhold d.o.o. kot obvladujoče družbe v obdobju leta 2022 na upravljanje in poslovanje družbe Plinovodi kot odvisne družbe treba presoјati z vidika zakonskih omejitev in zahtev glede zagotavljanja neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema plina mora v ta namen na podlagi 39. člena ZOP pripraviti Program za zagotavljanje skladnosti (v nadaljevanju program), ki določa cilje in ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja ter posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev teh ciljev.

Agencija je 1. marca 2012 podala soglasje (št. 533-100/2011-08-134) k programu. Soglasje je začelo veljati 16. 7. 2012, to je z dnem dokončnosti odločbe o certificiranju operaterja prenosnega sistema.

Nadzorni organ je po predhodnem soglasju (št. 533-100/2011-16/134 z dne 12. 4. 2012) agencije imenoval nadzornika za skladnost, ki spremlja izvajanje programa, poroča nadzornemu organu ter izdaja priporočila o njegovem izvajanju.

Nadzornik za skladnost je pri spremljanju in izvajanju programa v letu 2013 podal nekatere vsebinske in zakonodajne dopolnitve, ki jih je kot priporočila predložil v sprejem poslovodstvu. Agencija je 17. 7. 2013 k dopolnitvi Programa za zagotavljanje skladnosti izdala soglasje (št. 533-100/2011-58/134).

V letu 2022 je nadzornik za skladnost pri spremljanju in izvajanju programa ugotovil, da se program v nekaterih delih sklicuje na energetske zakonodaje, ki ni več aktualna, zato je operaterju prenosnega sistema podal priporočila za dopolnitev le-tega ob upoštevanju določb ZOP. Operater prenosnega sistema je podala priporočila nadzornika za skladnost dosledno upošteval ter pripravil predlog novega programa za zagotavljanje skladnosti. Agencija je program za zagotavljanje skladnosti z dne 6. 6. 2022 preučila in ugotovila, da je operater prenosnega sistema veljavni program posodobil v skladu z novo zakonodajo. Vsebinskih sprememb v novem programu o zagotavljanju skladnosti ni. Agencija je 1. 7. 2022 k dopolnitvi programa za zagotavljanje skladnosti izdala soglasje št. 49-129/2022/2.

Poročilo o izvajanju programa za zagotavljanje skladnosti v letu 2023 vsebuje predstavitev aktivnosti in ukrepov, ki so bili izvedeni za učinkovito izvajanje programa, s katerim se določajo posebne obveznosti, ki jih morajo izpolniti zaposleni pri izvajalcu gospodarske javne službe dejavnost operaterja prenosnega sistema plina³, to je v družbi Plinovodi d.o.o., glede zagotavljanja dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Direktive 2009/73/ES o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in ZOP.

Nadzornik za skladnost pri spremljanju in izvajanju programa v letu 2023 ni pripoznal dodatnih vsebinskih pomanjkljivosti. Program, h kateremu je regulativni organ dal soglasje št. 533-100/2011-58/134 in v nadaljevanju št. 49-129/2022/2, po oceni nadzornika za skladnost zajema aktivnosti in ukrepe, ki so potrebni za učinkovito preprečevanje diskriminatornega ravnanja zaposlenih.

Poročilo bo objavljeno na spletni strani družbe Plinovodi d.o.o. in posredovano regulativnemu organu ter nadzornemu svetu družbe Plinovodi d.o.o.

1.1 Opredelitev vertikalno integriranega podjetja

Vertikalno integrirano podjetje je določeno skladno z Direktivo 2009/73/ES in ZOP. Je podjetje ali skupina podjetij plinskega gospodarstva, v katerih lahko nadzor izvaja ista oseba ali iste osebe, in sicer neposredno ali posredno, in v katerih podjetje ali skupina podjetij opravlja vsaj eno od dejavnosti prenosa, distribucije, UZP ali skladiščenja in vsaj eno od dejavnosti pridobivanja ali dobave zemeljskega plina.

Bistveni elementi definicije vertikalno integriranega podjetja so naslednji:

- da gre za eno ali več podjetij plinskega gospodarstva;
- da nadzor in izvajanje odločilnega vpliva nad omrežnimi dejavnostmi in dejavnostmi pridobivanja ali dobave energije izvaja ista oseba ali osebe;

Vertikalno integrirano podjetje ali njegov del so v letu 2023 sestavljala naslednja podjetja:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,

³ Zakon o oskrbi s plini (ZOP) je spremenil poimenovanje dejavnosti družbe, po ZOP se ne uporablja več naziv »operater prenosnega sistema zemeljskega plina«, ampak »operater prenosnega sistema plina«

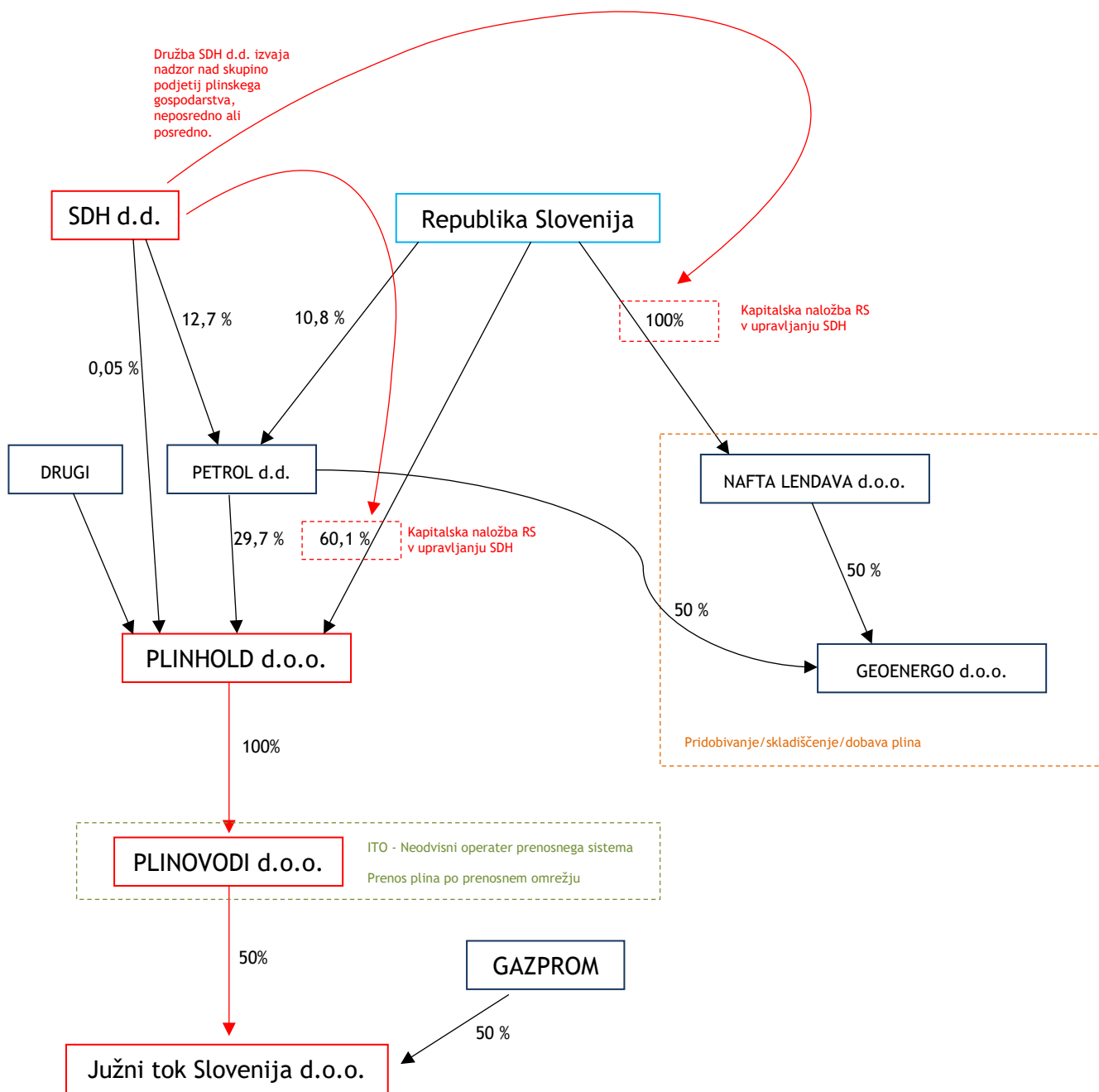
-
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
 - Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,
 - Slovenski državni holding, d. d.

1.1.1 Skupina podjetij plinskega gospodarstva

V letu 2023 so skupino podjetij plinskega gospodarstva⁴ sestavljale družbe:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
- Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,
- Slovenski državni holding, d.d.,
- Nafta Lendava, proizvodnja naftnih derivatov, d.o.o., Lendava,
- Geoenergo, raziskave in pridobivanje surove nafte in zemeljskega plina d.o.o.

⁴ EK je v svojih interpretacijah Direktive 2009/73/ES zavzemala stališče, da je treba določbe te direktive razlagati v smislu doseganja ciljev, ki jih zasleduje. Pri tem se sklicuje na doktrino »effet utile«, ki zahteva, da mora biti pravo EU interpretirano tako, da dosega predvideni učinek - v konkretnem primeru učinkovito ločevanje prenosa od proizvodnje ali dobave. Učinkovito ločevanje med omrežnimi in neomrežnimi dejavnostmi bi lahko bilo ogroženo, če bi lahko osebe, ki nadzirajo dobavno ali proizvodno podjetje, izkoristile svoj vpliv na neplinsko podjetje za posreden vpliv na prenosno ali distribucijsko podjetje. Zato EK v svojih stališčih opozarja, da je vsaj, kar zadeva omejitve, ki veljajo za vodstvo in zaposlene v operaterju prenosnega sistema in varovanje poslovno koristnih informacij, lahko obseg vertikalno integriranega podjetja širši in lahko vključuje tudi podjetja, ki niso podjetja plinskega gospodarstva. Širšo razlago je utrdila tudi Sodba sodišča Evropske unije z dne 2. 9. 2021 (Zadeva C-718/18, Evropska komisija proti Zvezni republiki Nemčiji v zvezi s prenosom Direktiv 2009/72 in 2009/73).

Slika 1: Lastniške povezave na dan 31. 12. 2023 med družbami, ki opravljajo dejavnosti proizvodnje ali dobave plina in dejavnost prenosa plina

Družba Nafta Lendava d.o.o. skladno z družbeno pogodbo opravlja med drugim tudi dejavnost pridobivanja nafte in zemeljskega plina. Njena pridružena družba Geoenergo d.o.o.⁵, ki je v 50-odstotnem lastništvu Nafta Lendava d.o.o., skladno z družbeno pogodbo poleg pridobivanja zemeljskega plina opravlja še dejavnost distribucije in trgovanja s plinastimi gorivi.

Lastniške strukture VIP ter povezanih podjetij (Slika 1) se v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 niso spreminjale.

SDH d.d. je skupaj s kapitalsko naložbo države in Kapitalsko družbo d.d. z 32,2-odstotnim deležem tudi v letu 2023 največji delničar v družbi Petrol d.d. Skupni lastniški delež SDH d.d. in Kapitalske družbe d.d. v družbi Petrol d.d. se v primerjavi z letom 2022 ni spremenil.

1.1.2 Izvajanje nadzora in odločilnega vpliva iste osebe

Nadzor je določen z Direktivo 2009/73/ES in pomeni kakršne koli pravice, pogodbe ali druga sredstva, ki vsako zase ali skupaj in ob upoštevanju ustreznih dejanskih ali pravnih okoliščin omogočajo izvajanje odločilnega vpliva v podjetju, zlasti:

- a) z lastništvom ali pravico do uporabe celotnega ali dela premoženja podjetja;
- b) s pravicami ali pogodbami, ki zagotavljajo odločilen vpliv na sestavo, glasovanje ali odločitve organov podjetja.

Družba SDH d.d. skupaj s podjetji Južni tok Slovenija d.o.o., Plinovodi d.o.o., Plinhold d.o.o., Nafta Lendava d.o.o. in Geoenergo d.o.o. sestavlja skupino podjetij plinskega gospodarstva, v katerih izvaja nadzor ena oseba, to je družba SDH d.d., in sicer neposredno ali posredno. Skupina teh podjetij opravlja vsaj eno od dejavnosti prenosa, distribucije, UZP ali skladiščenja in vsaj eno od dejavnosti pridobivanja ali dobave zemeljskega plina.

1.2 Lastniška struktura vertikalno integriranega podjetja

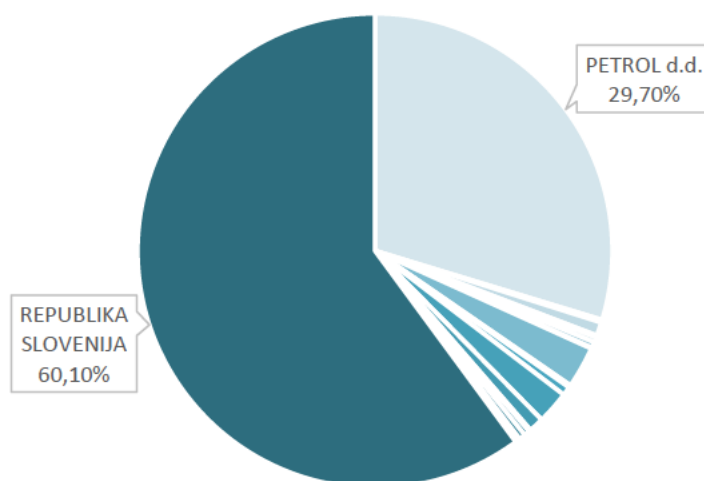
Družba Plinovodi d.o.o. je v skladu z ZGD-1 pravno samostojna družba, ki je bila od 1. 1. 2017 do 27. 6. 2017 povezana družba z družbo Geoplin, ker je imela družba Geoplin večinski delež, in sicer 100-odstotni delež v družbi Plinovodi d.o.o. Na podlagi statusnega preoblikovanja družbe Geoplin je bil z dnem 28. 6. 2017 opravljen prenos delov premoženja družbe Geoplin na novo družbo, to je družbo Plinhold d.o.o., ki se je ustanovila zaradi oddelitve (oddelitev z ustanovitvijo nove družbe). Družba Plinovodi d.o.o. je od 28. 6. 2017 povezana družba z družbo Plinhold d.o.o., v kateri ima družba Plinhold d.o.o. večinski delež, in sicer 100-odstotni delež v družbi Plinovodi d.o.o. Družba Plinhold d.o.o. je obvladujoča družba, družba Plinovodi d.o.o. pa odvisna družba po ZGD.

Družba Petrol d.d. je tako postala 49,56-odstotna lastnica družbe Geoplin d.o.o., država pa 52,26-odstotna lastnica družbe Plinhold d.o.o., pri čemer pa je država v Geoplinu ohranila 25,01-odstotni lastniški delež. Sklep o menjavi poslovnih deležev je postal pravnomočen 22. 2. 2018, kar je bil pogoj za sklenitev pogodbe o prodaji in nakupu poslovnega deleža SDH in KAD v družbi Geoplin d.o.o. Na podlagi te pogodbe sta SDH in KAD prodala svoja poslovna deleža v družbi Geoplin d.o.o. kupcu - družbi Petrol d.d.

⁵ Na podlagi sklepa Okrožnega sodišča v Murski Soboti, opr. št. St 22/2024 z dne 19.1.2024, je vpisan začetek stečajnega postopka družbe GEOENERGO d.o.o.

Država je z nakupom poslovnih deležev družbe Zavarovalnica Triglav (prej Salnal) v družbi Plinhold d.o.o. pridobila dodatni 7,84-odstotni lastniški delež v, s čimer se je skupni lastniški delež države v družbi Plinhold d.o.o. povečal na 60,10 %. Lastniška struktura družbe Plinhold d.o.o. se v primerjavi z letom 2022 ni spremenila.

Lastniška struktura družbe PLINHOLD d.o.o.

- PETROL d.d.
- GEOPLIN d.o.o.
- PLINARNA MARIBOR d.o.o.
- Kontron, informacijske in komunikacijske rešitve, d.o.o.
- JAVNO PODJETJE KOMUNALA SLOVENJ GRADEC d.o.o.
- Lek farmacevtska družba d.d.
- JBKU INVEST, investicijsko in storitveno podjetje d.o.o.
- TERMoeLEKTRARNA BRESTANICA D.O.O.
- KOMUNALA, javno podjetje d.o.o.
- BPT naložbe, energetika, nepremičnine d.o.o.
- IMPOL, industrija metalnih polizdelkov, d.o.o.
- MM KOLIČEVO Proizvodnja kartona, d.o.o.
- D.S.U., družba za svetovanje in upravljanje, d.o.o.
- Pivovarna Laško Union d.o.o.
- TANIN SEVNICA Kemična industrija d.d.
- KAPITALSKA DRUŽBA POK. IN INV. ZAVAROVANJA, d.d.
- Modra zavarovalnica, d.d.
- Slovenski državni holding, d.d.
- REPUBLIKA SLOVENIJA

Slika 2: Lastniška sestava družbe Plinhold d.o.o. na dan 31. 12. 2023

Zap.	Naziv družbenika družbe Plinhold d.o.o.	Delež v odstotkih
1.	GEOPLIN d.o.o.	0,19 %
2.	Petrol d.d.	29,70 %
3.	PLINARNA MARIBOR d.o.o.	0,92 %
4.	Kontron, informacijske in komunikacijske rešitve, d.o.o.	0,15 %
5.	JAVNO PODJETJE KOMUNALA SLOVENJ GRADEC d.o.o.	0,34 %
6.	Lek farmacevtska družba d.d.	0,40 %
7.	JBKU INVEST, investicijsko in storitveno podjetje d.o.o.	0,06 %
8.	TERMOELEKTRARNA BRESTANICA D.O.O.	2,84 %
9.	KOMUNALA, javno podjetje d.o.o.	0,09 %
10.	BPT naložbe, energetika, nepremičnine d.o.o.	0,07 %
11.	IMPOL, industrija metalnih polizdelkov, d.o.o.	0,61 %
12.	MM KOLIČEVO Proizvodnja kartona, d.o.o.	2,23 %
13.	D.S.U., družba za svetovanje in upravljanje, d.o.o. - RS	1,02 %
14.	Pivovarna Laško Union d.o.o.	0,14 %
15.	TANIN SEVNICA Kemična industrija d.d.	0,38 %
16.	KAPITALSKA DRUŽBA POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA, d.d.	0,43 %
17.	Slovenski državni holding, d.d.	0,05 %
18.	Republika Slovenija	60,1 %

Tab 1: Lastniška sestava družbe Plinhold na dan 31. 12. 2023 v odstotkih

Lastniška struktura družbe Plinhold se v letu 2023 v deležih ni spreminjala in je ostala enaka kot leta 2022. Družba Geocom d.o.o. je bila na podlagi sklepa iz sodnega registra dne 13.7.2023 izbrisana zaradi pripojitve k družbi Geoplin d.o.o., medtem ko se je družba S&T Iskratel 3.7.2023 preimenovala v Kontron d.o.o.

Edini družbenik družbe Plinovodi d.o.o., tj. družba Plinhold d.o.o., je od 22. 2. 2018, ko je sklep o menjavi poslovnih deležev postal pravnomočen, v večinski državni lasti. Skladno z ZOP družba Plinovodi d.o.o. opravlja dejavnost operaterja prenosnega sistema plina, družba Plinhold d.o.o. pa dejavnost finančnih storitev (razen zavarovalništva in dejavnosti pokojninskih skladov) in dejavnost holdingov. Skupaj družbi tvorita vertikalno integrirano podjetje.

Kljub lastniški spremembi družbe Plinovodi d.o.o. v letu 2017 je družba Plinovodi še naprej del vertikalno integriranega podjetja skladno z ZOP, saj gre za skupino podjetij plinskega gospodarstva, znotraj katere se izvaja tudi dejavnost prenosa plina, pri čemer lahko ista oseba ali osebe izvajajo nadzor v smislu 21. točke 3. člena ZOP, saj ima oseba neposredno ali posredno možnost izvajati odločilen vpliv na podjetje, ki je operater prenosnega sistema, kar se tiče uporabe celotnega ali dela premoženja tega podjetja, sestave, glasovanja ali odločitev organov podjetja.

Poslovni deleži v lastniški strukturi se v letu 2023 niso spreminjali in so ostali enaki kot leta 2022. Se pa je v letu 2023 spremenilo lastništvo dveh poslovnih deležev in sicer: družba Geocom d.o.o. je bila izbrisana zaradi pripojitve k družbi Geoplin d.o.o., medtem ko se je družba S&T Iskratel preimenovala v Kontron d.o.o.

Republika Slovenija in SDH imata na dan 31. 12. 2023 večinski poslovni delež v družbi Plinhold d.o.o., neposredno skupaj 60,15 %, s katerim upravlja družba SDH. Republika Slovenija ima v Plinholdu 60,10-odstotni delež.

Svoja korporativna upravičenja skladno z ZGD do družbe Plinhold d.o.o. družba SDH izvaja še posredno preko družb, v katerih ima Republika Slovenija ali SDH poslovni delež in ga SDH upravlja:

- KAD d.d.⁶ (100 % RS),
- D.S.U. d.o.o (100 % RS),
- Petrol d.d.(SDH 12,7 %, RS 10,8 %).

Družba Petrol d.d. je drugi največji družbenik družbe Plinhold d.o.o. z 29,70-odstotnim deležem. Družba Petrol d.d. opravlja tudi dejavnost trgovanja in dobave zemeljskega plina. V letu 2023 je družba Petrol d.d. uresničevala svoja korporativna upravičenja skladno z ZGD in družbeno pogodbo do družbe Plinhold d.o.o. glede izvrševanja glasovalnih pravic, imenovanja članov nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo družbo Plinhold d.o.o.

⁶ - Deloma, ker SDH nima pristojnosti skupščine.

2 DOSEGANJE CILJEV PROGRAMA ZA ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI

Cilji programa so:

- zagotavljanje dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Direktive 2009/73/ES, uredb Evropske skupnosti in vsakokrat veljavne nacionalne zakonodaje;
- dosledno in dejansko spoštovanje načela preglednosti in nediskriminatornosti v odnosu do vseh udeležencev na trgu, še posebej v odnosih z vertikalno integriranim podjetjem;
- varovanje tajnosti poslovno občutljivih podatkov, ki jih dobi med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti operater prenosnega sistema;
- preprečevanje diskriminatornega razkrivanja poslovno koristnih podatkov.

3 PREGLED IZPOLNJEVANJA UKREPOV ZA URESNIČITEV CILJEV PROGRAMA

3.1 Pregled izpolnjevanja splošnih ukrepov za vse zaposlene

Nadzornik za skladnost je v letu 2023 nadziral izpolnjevanje splošnih ukrepov za uresničitev ciljev programa s strani zaposlenih. Po informacijah, s katerimi je nadzornik za skladnost razpolagal, nihče od zaposlenih v letu 2023 ni izvajal nobenih posrednih ali neposrednih navodil vertikalno integriranega podjetja v zvezi z izvajanjem vsakodnevnih dejavnosti operaterja prenosnega sistema, upravljanjem sistema ali dejavnostmi, potrebnimi za pripravo 10-letnega razvojnega načrta.

Vsi zaposleni pri operaterju prenosnega sistema v strukturi upravljanja so v letu 2023 zagotavljali dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji Direktive 2009/73/ES in ZOP. Zaposleni skrbijo, nadzornik za skladnost pa nadzira, da so ti pogoji izpolnjeni ves čas veljavnosti certifikata oziroma izvajanja gospodarske javne službe dejavnosti operaterja prenosnega sistema. Operater prenosnega sistema mora pravočasno obveščati nadzornika za skladnost in regulativni organ o vseh načrtovanih transakcijah, zaradi katerih bi bila potrebna ponovna proučitev pogojev za izdajo certifikata.

Nadzornik za skladnost ocenjuje, da na podlagi prejetih informacij, ki jih je prejel od zaposlenih v letu 2023, ni bilo takšne, zaradi katere bi bila preučitev pogojev za izdajo certifikata ponovna potrebna.

Zaposleni, ki so pri operaterju prenosnega sistema odgovorni za upravljanje, vključno s tistimi, ki so odgovorni za izvršno upravljanje, so zagotavljali dejansko neodvisnost, tako da nobena od teh oseb ni imela nobene druge poklicne funkcije ali odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa v nobenem delu vertikalno integriranega podjetja, ki ni operater prenosnega sistema, ter od njega niso pridobivale finančnih koristi ali imeli poslovnega odnosa z njegovimi delničarji oziroma družbeniki s kontrolnim deležem. Zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, in tiste osebe, ki neposredno poročajo poslovodstvu družbe o zadevah, povezanih z obratovanjem, vzdrževanjem in razvojem omrežja, so podpisali izjavo za leto 2023, s katero so potrdili svojo neodvisnost, kot to določa ZOP.

Plačilo oseb, odgovornih za upravljanje, in članov uprave ter zaposlenih pri operaterju prenosnega sistema v letu 2023 ni bilo odvisno od dejavnosti ali rezultatov vertikalno integriranega podjetja.

Poslovodstvo operaterja prenosnega sistema je samostojno v okviru svojih pristojnosti in odgovornosti sprejemalo potrebne odločitve in opravljalo potrebna dejanja za zagotavljanje neodvisnega ravnanja operaterja prenosnega sistema.

Vsi zaposleni pri operaterju prenosnega sistema v strukturi upravljanja so razkrivali podatke, ki so potrebni za konkurenčno delovanje trga na način, da so bili podatki ažurno in nediskriminatorno objavljeni na spletni strani (www.plinovodi.si), tako da so uporabnikom prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pravočasne in zanesljive podatke, nadzornik za skladnost pa je to preverjal. Zaposleni so redno objavljali vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti ter aktualni ponudbi in povpraševanju na sekundarnem trgu.

Zaposleni so redno objavljali vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti ter aktualni ponudbi in povpraševanju na sekundarnem trgu.

3.1.1 Priprava 10-letnega razvojnega načrta omrežja za obdobje 2024-2033 ter naložbenega načrta za obdobje 2024-2026

Na podlagi 42. člena ZOP mora operater prenosnega sistema vsako leto najkasneje do 1. junija po posvetovanju z vsemi ustreznimi zainteresiranimi stranmi sprejeti in predložiti regulativnemu organu 10-letni razvojni načrt omrežja (v nadaljevanju razvojni načrt), ki mora temeljiti na obstoječi in predvideni ponudbi in povpraševanju in mora vsebovati učinkovite ukrepe za zagotovitev ustreznosti sistema in zanesljivosti oskrbe. Za prva tri leta tega načrta mora operater prenosnega sistema priložiti tudi naložbeni načrt, usklajen z razvojnimi načrtom in izdelan v skladu z metodologijo, kot jo določa ZOP.

Agencija je skladno z ZOP 10. 6. 2022 na svoji spletni strani objavila razvojni načrt 2023-2032 ter pozvala vse dejanske in možne uporabnike sistema v okviru posvetovalnega postopka k podaji pripomb do 11. 7. 2022. V okviru te javne obravnave agencija ni prejela nobenega odziva na razvojni načrt.

Sredi februarja 2023 je glede razvoja energetske infrastrukture v novih in zaostrenih pogojih zaradi vojne v Ukrajini potekala komunikacija v zvezi z razvojnimi načrtom prenosnega omrežja med predstavniki Ministrstva za okolje, podnebje in energijo, agencije in operaterjem prenosnega sistema. Ugotovljeno je bilo, da so se razmere v regiji zaradi vojne v Ukrajini bistveno spremenile in povzročile vrsto posodobitev in sprememb v nacionalnih ciljih, politikah in ukrepih na področju energetike. Te so posledično zahtevale nadgradnjo in posodobitev vsebin s področja plina in vodika v razvojnem načrtu. Na podlagi zaključkov na resornem ministrstvu in upoštevanje dejstva, da je bil v tem obdobju v pripravi za javno posvetovanje že nov predlog razvojnega načrta omrežja za obdobje 2024-2033, je operater prenosnega sistema v koordinaciji z agencijo in pristojnim ministrstvom 10. 3. 2023 umaknil vlogo za izdajo soglasja k razvojnemu načrtu za obdobje 2023-2032 in Naložbenemu načrtu za obdobje 2023-2025.

Operater prenosnega sistema je upošteval nove razmere zaradi vojne v Ukrajini in posledično spremenjene evropske energetske slike s spremenjenimi smermi in tokovi nosilcev energije, vključno s plinom, nadgradil predlog razvojnega načrta prenosnega

plinovodnega omrežja za obdobje 2024-2033 še pred njegovo razgrnitvijo aprila 2023. Večji poudarek je bil namenjen interkonekcijskim povezavam za zagotavljanje večje zanesljivosti oskrbe s plinom v kriznih obdobjih, ko bi zaradi nadaljevanja zaostrovanja tveganja prekinitev dobav te povzročile večje spremembe tokov plina. Operater prenosnega sistema je tako z novim predlogom razvojnega načrta z višjo zrelostno stopnjo predlagal projekte na povezavi z italijanskim prenosnim sistemom s plinovodom od Šempetra do Ajdovščine, s hrvaškim prenosnim sistemom na mejni postaji Rogatec in z madžarskim prenosnim sistemom za gradnjo prenosne povezave med državama.

Dodatno je bil nov predlog razvojnega načrta vsebinsko nadgrajen z novo skupino projektov infrastrukture za vodik. Poleg časovnice in ukrepov na obstoječem prenosnem sistemu za kasnejše uvajanje vodika je bil dokumentu dodan povsem nov vsebinski sklop s seznamom projektov, ki bodo v prihodnje omogočali povezovanje Slovenije z evropsko vodikovodno hrbtenico, oskrbo uporabnikov z vodikom v Sloveniji in omogočanje tranzita vodika v vodikovodnih koridorjih za Evropo.

V letu 2023 so bile uspešno izvedene vse predhodne faze oddaje dokumentov, enomesečnih javnih obravnav s strani operaterja prenosnega sistema in agencije.

Agencija je 1. 6. 2023 prejela v potrditev razvojni načrt za obdobje 2024-2033 in priložen naložbeni načrt za obdobje 2024-2026.

V okviru javnega posvetovanja o razvojnem načrtu za obdobje 2024-2033, ki je trajal od 7. 6. 2023 do 10. 7. 2023, je agencija prejela dve pripombi oziroma predloga zainteresiranih strani, ki ju je sredi julija 2023 v celoti objavila na svoji spletni strani.

Operater prenosnega sistema je 27. 9. 2023 dopolnil razvojni načrt 2024-2033 skladno z dopolnitvami, ki jih je prejela agencija.

Agencija je skladno z Aktom o metodologiji za pripravo in ocenitev naložbenega načrta operaterja prenosnega sistema pregledala tudi naložbeni načrt ter pozvala operaterja prenosnega sistema k ponovni proučitvi z vidika optimalnega in gospodarnega načrtovanja v luči predloga Zakona o energetske politiki, ki zemeljski plin postavlja na zadnje mesto na prednostni listi energentov ter povečuje negotovost in naložbena tveganja glede nadaljnjega razvoja trga z zemeljskim plinom in zakupa prenosnih zmogljivosti v Sloveniji in v regiji.

Agencija je dopolnjeni razvojni načrt za obdobje 2024-2033 pregledala in 23. 10. 2023 podala pripombe k razvojnemu načrtu in naložbenemu načrtu. Operater prenosnega sistema je na podlagi poziva agencije pripravil posodobljeno različico razvojnega načrta 2024-2033 in naložbenega načrta za obdobje 2024-2026 ter ju 22. 12. 2023 posredoval agenciji v soglasje.

Agencija je dopolnjeni razvojni načrt za obdobje 2024-2033 pregledala in 20. 2. 2024 podala pripombi k naložbenemu načrtu 2024-2026. Pripombi sta se nanašali predvsem na ustrezno razvrščanje naložb glede časovnega izvajanja in vpliv naložbe na povišanje infrastrukturnega standarda (N-1).

Nadzornik za skladnost je pri pripravi razvojnega načrta aktivno sodeloval s pripravljavci razvojnega načrta v družbi in se redno udeleževal sestankov, s čimer je spremljal potek aktivnosti in zagotavljal, da so te potekale pregledno in nepristransko ter skladno z ZOP. Nadzornik za skladnost je pri tem spremljal tudi aktivnosti nadzornega organa, da ni sprejemal kakršnih koli odločitev, ki bi vplivale na dejavnosti, ki so potrebne za pripravo razvojnega načrta omrežja v skladu z 42. členom ZOP ali bi bile povezane z njimi.

3.1.2 Komercialni in finančni odnosi z vertikalno integriranim podjetjem

Vertikalno integrirano podjetje ali njegov del sestavljajo naslednja podjetja:

- Južni tok Slovenija d.o.o., družba za prenos zemeljskega plina,
- Plinovodi, družba za upravljanje s prenosnim sistemom, d.o.o.,
- Plinhold, upravljanje plinske infrastrukture, d.o.o.,
- Slovenski državni holding, d.d.

Družba Plinhold v letu 2023 ni imela drugih povezanih družb, ki bi bile v njeni 100-odstotni lasti, razen družbe Plinovodi.

Družba Plinovodi v letu 2023 z vertikalno integriranim podjetjem ali z njim povezano družbo ali na pobudo ali v interesu teh družb ni sklenila nobenega pravnega posla, tudi ni storila ali opustila nobenega dejanja na pobudo ali v interesu teh podjetij ali z njimi povezanih družb, kjer bi prišlo do prikrajšanja družbe. Prav tako družba ni prejela nobenih nadomestil za prikrajšanje, ker take pogodbe ni sklenila.

Družba Plinovodi je v letu 2023 izvedla eno finančno transakcijo z vertikalno integriranim podjetjem, to je družbo Plinhold d.o.o. na podlagi ZGD-1, to je izplačilo dobička njenemu edinemu družbeniku.

Operater prenosnega sistema regulativnemu organu ni predložil v soglasje nobene komercialne in finančne pogodbe ali sporazuma z vertikalno integriranim podjetjem, ker v obravnavanem koledarskem obdobju take pogodbe ni sklenil.

Vsi zaposleni so v vseh komercialnih in finančnih odnosih z vertikalno integriranim podjetjem obvezani, da ravnajo izključno pod tržnimi pogoji. Operater prenosnega sistema vodi natančno evidenco (arhiv) komercialnih in finančnih odnosov, s katerimi je seznanjen tudi nadzornik za skladnost. Operater prenosnega sistema v letu 2023 ni sklenil nobenih poslov z vertikalno integriranim podjetjem.

Operater prenosnega sistema v letu 2023 ni sklenil nobenih poslov z vertikalno integriranim podjetjem.

3.2 Zagotavljanje neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja

3.2.1 Pregled izpolnjevanja ukrepov za osebe, odgovorne za izvršno upravljanje

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, vključno s tistimi, ki tem osebam neposredno poročajo o zadevah, povezanih z obratovanjem, vzdrževanjem in razvojem omrežja, v letu 2023 pri operaterju prenosnega sistema niso imele poslovnega odnosa z njegovimi družbeniki s kontrolnim deležem.

Nadzornik za skladnost je prejel pisno izjavo teh oseb, da v letu 2023 niso imeli odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa v delu vertikalno integriranega podjetja (Plinhold in SDH) in od njega niso pridobivali finančnih koristi ali imeli poslovnega odnosa z njegovimi delničarji oziroma družbeniki s kontrolnim deležem.

Zaposleni pri operaterju prenosnega sistema (v nadaljevanju zaposleni) so v letu 2023 vse aktivnosti, procese in vse naloge oziroma poslovanje izvajali neodvisno in s službami, organiziranimi v okviru pravne osebe operaterja prenosnega sistema.

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, zagotavljajo, nadzornik za skladnost pa spremlja, da noben del vertikalno integriranega podjetja ne daje operaterju prenosnega sistema v najem svojega osebja ali zanj opravlja storitev ali zanj najema osebja, zaposlenega v drugem delu vertikalno integriranega podjetja, ali za operaterja prenosnega sistema opravlja storitev, ki jo upravlja drugi del vertikalno integriranega podjetja.

Nadzornik za skladnost je pri pregledu potencialnih razmerij v letu 2023 ugotovil, da operater prenosnega sistema ne razpolaga s pogodbami, ki bi bile v nasprotju s temi določili.

Zaposleni so pri sodelovanju z regulativnim organom ali z državnimi organi delovali samostojno in neodvisno od vertikalno integriranega podjetja ter pri tem posebno skrb namenjali zagotavljanju nediskriminatornosti in pri tem spodbujali delovanje trga z zemeljskim plinom.

Zaposleni so pripravljali finančne načrte družbe in posamezne politike za njihovo izvrševanje, tako da vertikalno integriranemu podjetju ni bil omogočen dostop do informacij ali zbirov podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Ekonomski sektor pri operaterju prenosnega sistema ima v ta namen izdelane in usklajene obrazce za konsolidirano poročanje vertikalno integriranemu podjetju (obvladujoče družbe) skladno z ZGD-1 in ZOP na način, da vertikalno integriranemu podjetju niso bile razkrite informacije ali zbir podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, so pripravljale razvojno strategijo družbe in posamezne politike za izvrševanje razvojne strategije neodvisno od vertikalno integriranega podjetja, tako da je zagotovljena stalna dobičkonosnost družbe največ v višini, ki jo regulativni organ priznava kot upravičen donos na sredstva.

Regulativni organ je bil v letu 2023 obveščen o evidenci vseh sklenjenih pogodb o prenosu z uporabniki sistema različnih ročnosti, o bilančnih pogodbah ter tekoče o vseh novih sklenjenih pogodbah. Operater prenosnega sistema redno poroča regulativnemu organu prek spletne aplikacije regulativnega organa.

Pri pripravi politike zadolževanja družbe in predlaganju stopnje zadolževanja družbe so zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, upoštevali kapitalsko sposobnost družbe.

Politika zadolževanja družbe in stopnja zadolževanja družbe izhajata iz sprejetega razvojnega načrta, ki temelji na obstoječi in predvideni ponudbi in povpraševanju ter naložbenem načrtu. Pri tem je operater prenosnega sistema upošteval omejitve, ki izhajajo iz splošnih aktov regulativnega organa, ter omejitve, ki izhajajo iz podpisane garancijske pogodbe s strani Slovenske izvozne družbe, d.d. (v nadaljevanju SID banka).

V primerjavi z letom 2022 sta stopnji kapitalske pokritosti osnovnih sredstev in dolgoročnosti financiranja ostali nespremenjeni. Koeficient gospodarnosti poslovanja se je malenkost povečal, donosnost kapitala na letni ravni se je povečala za 60 odstotkov, medtem ko se je EBITDA marža povečala za 11 odstotnih točk. Kazalniki finančnih zavez so skladni z zahtevami Garancijske pogodbe (GP).

Zaposleni, ki so odgovorni za upravljanje, so pri izpolnjevanju okoljskih zahtev s strani uporabnikov prenosnega sistema zagotavljali, da so te izpolnjene na nediskriminatorni način.

Junija 2023 je bila izvedena zunanja presoja skladnosti z zahtevami ISO 14001:2015. V zaključku presoje je bilo ugotovljeno, da družba izvaja, vzdržuje in razvija sistem vodenja skladno z zahtevami standarda ISO 14001:2015.

3.2.2 Vertikalno integrirano podjetje - Plinhold

Edini družbenik operaterja prenosnega sistema, to je družba Plinhold, je v letu 2023 sklical dve seji, na katerih:

- se je seznanil z odstopno izjavo člana NS družbe Plinovodi d.o.o. g. Boštjana Napasta,
- je za člana NS za mandatno obdobje 4 let imenoval mag. Hinka Šolinca,
- je pooblastil Poslovodstvo družbe za vpis spremembe članov NS družbe v sodni register,
- se je seznanil s sklepom 9. seje NS z dne 21. 3. 2023 glede sprejema Letnega poročila družbe Plinovodi d.o.o. za poslovno leto 2022 ter glede uporabe bilančnega dobička leta 2022,
- se je seznanil z obravnavanjem Poročila o odnosih do povezanih družb za leto 2022, Poročila neodvisnega revizorja in Izjave poslovodstva na NS. Seznanil se je tudi s Poročilom o delu NS za leto 2022.

Nadzornik za skladnost je v letu 2023 spremljal, da vertikalno integrirano podjetje ni neposredno ali posredno po svojih predstavnikih v organih operaterja prenosnega sistema določalo ravnanja operaterja prenosnega sistema pri dejavnostih in upravljanju sistema ter zagotavljanju konkurenčnosti tega delovanja ali pri dejavnostih, potrebnih za pripravo 10-letnega načrta za razvoj omrežja.

Vertikalno integrirano podjetje ni določalo ravnanja operaterja prenosnega sistema pri dejavnostih in upravljanju sistema.

Vertikalno integrirano podjetje se je v letu 2023 vzdržalo vseh dejanj, ki bi operaterja prenosnega sistema ovirala pri izpolnjevanju obveznosti ZOP ali nanj vplivale, ter od operaterja prenosnega sistema ni zahtevalo, da mora od njega pridobiti kakršna koli dovoljenja za izpolnjevanje teh obveznosti.

Družba Plinhold opravlja dejavnost finančnih storitev in dejavnost holdingov. Računovodske izkaze operaterja prenosnega sistema je v letu 2023 revidiral revizor, ki je revidiral računovodske izkaze v družbi Plinhold.

3.2.3 Nadzorni organ

Nadzorni organ operaterja prenosnega sistema je med poslovnim letom 2023 v okviru svojih pristojnosti aktivno spremljal in nadziral poslovanje družbe Plinovodi d.o.o. skladno z ZGD-1 in z omejitvami, kot jih določa ZOP. Nadzorni organ družbe Plinovodi d.o.o. sestavlja šest članov, ki so imenovani oziroma izvoljeni za obdobje štirih let.

V obravnavanem obdobju je deloval v naslednji sestavi:

- Tibor Šimonka, od 1. 9. 2021, predsednik NS od 2. 9. 2021,
- Žarko Furman, član od 1. 9. 2021, namestnik predsednika od 2. 9. 2021,
- Janez Žlak, član od 1. 9. 2021,
- Boštjan Napast, član od 1. 9. 2021 do 10. 1. 2023,
- Aleš Šuštar, član od 8. 4. 2021,
- Rok Vozel, član od 8. 4. 2021.

Nadzorni organ družbe je v letu 2023 izvedel pet rednih sej, na katerih je obravnaval strateške in redne zadeve, vezane na poslovanje družbe. Med pomembnejše sodijo v nadaljevanju naslednje zadeve. Nadzorni organ:

- se je seznanil s Poročilom o izvajanju Finančnega načrta v letu 2022,
- je sprejel Letno poročilo družbe Plinovodi d.o.o. za poslovno leto 2022,
- je obravnaval Poročilo o odnosih do povezanih družb za leto 2022 skupaj s poročilom neodvisnega revizorja in Izjavo posloводства, ki je sestavni del Poročila o odnosih do povezanih družb in tudi sestavni del poslovnega poročila,
- se je seznanil s Poročilom o delu Nadzornega sveta za leto 2022,
- je sprejel odločitev glede uporabe bilančnega dobička leta 2022,
- soglašal je glede izplačila enkratne letne nagrade Poslovodstvu družbe v skladu s pogodbo o zaposlitvi,
- je sprejel spremembo Politike upravljanja družbe Plinovodi d.o.o. ter pooblastil poslovodstvo družbe za njeno objavo na spletni strani družbe,
- se je seznanil s četrtnimi Poročili o izvajanju Finančnega načrta v posameznih obdobjih leta,
- se je seznanil s Poročilom o izvajanju programa za zagotavljanje skladnosti v letu 2022 v družbi Plinovodi d.o.o.,
- je sprejel Poslovnik o delu Nadzornega sveta družbe Plinovodi d.o.o. z dne 25. 5. 2023,
- je sprejel osnutek Finančnega načrta za obdobje 2024-2026,
- se je seznanil s spremembami in dopolnitvami Priporočil in pričakovanj Slovenskega državnega holdinga in predlaganimi pojasnili ter soglašal z aktivnostmi v zvezi s spremembami in dopolnitvami Priporočil in pričakovanj Slovenskega državnega holdinga,

- se je seznanil z dopisom SDH, d.d., v zvezi z letnim načrtom upravljanja naložb za leto 2024,
- seznanil se je z dopolnitvijo Priporočil in pričakovanj Slovenskega državnega holdinga z dne 17. 8. 2023 in soglašal, da družba zagotovi in nameni dodatna donacijska sredstva za odpravo posledic poplav in zemeljskih plazov, ki so nedavno prizadeli Republiko Slovenijo,
- je sprejel Finančni načrt za obdobje 2024-2026 ter naložil Poslovodstvu družbe pripravo čistopisa Finančnega načrta za obdobje 2024-2026,
- se je seznanil s Presojno potrebe za organizacijo notranje revizije v družbi Plinovodi d.o.o.,
- je soglašal s predlogom Poslovodstva družbe, da se v družbi organizira dejavnost Notranje revizije, in naložil Poslovodstvu družbe, da v sodelovanju z RK NS pripravi akt, s katerim se urejajo namen, cilji in naloge notranje revizije,
- se je seznanil s Finančnim koledarjem družbe Plinovodi d.o.o. za leto 2024.

Nadzornik za skladnost se je udeležil vseh sej nadzornega sveta in na sejah podajal mnenja, predloge in opozarjal na morebitne kršitve programa, s čimer je zmanjševal tveganja za nastop neskladnosti z energetske zakonodajo.

Nadzorni organ v letu 2023 ni sprejemal odločitev, ki bi vplivale na aktivnosti, potrebne za pripravo razvojnega načrta omrežja v skladu z ZOP ali bi bile povezane z njimi.

Nadzorni organ v letu 2023 ni sprejemal odločitev, ki bi vplivale na aktivnosti, ki so potrebne za pripravo razvojnega načrta omrežja v skladu z ZOP ali bi bile povezane z njimi, in ni preprečeval sprejemanja nobenih odločitev, zaradi česar bi se lahko preprečile ali zadržale naložbe, ki bi jih bilo treba v skladu z razvojnimi načrtom omrežja izvesti v naslednjih treh letih.

3.2.4 Revizijska komisija nadzornega sveta

Revizijska komisija nadzornega sveta družbe Plinovodi (RK NS) je začela s svojim delovanjem s 1. 1. 2020. RK NS sestavljajo trije člani, od tega je en član zunanji strokovnjak s področja računovodstva in revidiranja.

RK NS je delovala v naslednji sestavi:

- Žarko Furman, predsednik od 2. 9. 2021,
- Aleš Šuštar, član od 2. 9. 2021,
- Marko Hočevár, zunanji član od 2. 9. 2021.

RK je v okviru svojih pristojnosti aktivno spremljala in nadzirala poslovanje družbe Plinovodi d.o.o. ter v letu 2023 izvedla šest rednih sej, na katerih je obravnavala zadeve, vezane na poslovanje družbe.

Nadzornik za skladnost se je udeležil vseh sej RK NS, spremljal razprave in podajal mnenja pri vsebinah v povezavi z zagotavljanjem skladnosti z energetske zakonodajo in programom, kar je prispevalo k zmanjševanju tveganj za nastop neskladnosti.

3.2.5 Poročilo neodvisnega revizorja k letnemu poročilu

Revizijska družba Deloitte revizija d.o.o. (v nadaljevanju: revizijska družba) je marca 2024 izdala poročilo neodvisnega revizorja na podlagi izvedene revizije računovodskih izkazov družbe Plinovodi d.o.o. v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja (MSR) za leto 2023 in Uredbo (EU) št. 537/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o posebnih zahtevah v zvezi z obvezno revizijo subjektov javnega interesa (Uredba). Poročilo je bilo 26. 3. 2024 predstavljeno revizijski komisiji družbe Plinovodi d.o.o.

Revizijska družba je revidirala računovodske izkaze družbe Plinovodi d.o.o., ki vključujejo bilanco stanja na dan 31. decembra 2023, izkaz poslovnega izida, izkaz drugega vseobsegajočega donosa, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov za tedaj končano leto ter pojasnila k računovodskim izkazom, vključujoč pomembne informacije o računovodskih usmeritvah.

Po mnenju revizijske družbe računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pošteno predstavljajo finančni položaj družbe na dan 31. decembra 2023 ter njeno finančno uspešnost in denarne tokove za tedaj končano leto v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi (SRS).

Po mnenju Revizijske družbe Deloitte revizija d.o.o. računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pošteno predstavljajo finančni položaj družbe na dan 31. decembra 2023 ter njeno finančno uspešnost in denarne tokove.

3.2.6 Poročilo neodvisnega revizorja o odnosih do povezanih družb

Revizijska družba je pregledala poročilo o odnosih do povezanih družb, ki ga je pripravilo poslovodstvo družbe Plinovodi d.o.o. Poročilo prikazuje vse pravne posle, ki jih je družba Plinovodi d.o.o. sklenila v poslovnem letu, ki se je končalo 31. 12. 2023, z obvladujočo družbo ali z njo povezanimi družbami ali na pobudo ali v interesu teh družb, in vsa druga dejanja, ki jih je storila ali opustila na pobudo ali v interesu teh družb v preteklem poslovnem letu skladno s tretjim, četrtem in petim odstavkom 545. člena Zakona o gospodarskih družbah⁷.

Na podlagi razgovora s poslovodstvom in drugimi osebami v družbi Plinovodi d.o.o. se je revizijska družba seznanila s postopki, ki jih družba Plinovodi d.o.o. uporablja za prepoznavanje pogodb in poslov s povezanimi družbami, ki jih je treba vključiti v poročilo, ter z načinom določanja višine nadomestil in povračil pri poslih, ki so predstavljeni v poročilu, in ugotavljanja morebitnega prikrajšanja.

Izvedeni so bili tudi analitični postopki za preverjanje skladnosti navedb v poročilu s poslovnimi knjigami družbe ter poizvedbe pri članih organov upravljanja družbe glede navedbe v poročilu ter tveganjih, povezanih z njim.

V zvezi z razkritji v poročilu je revizijska družba pridobila pisne predstavitve, ki jih je podalo poslovodstvo družbe, ter opravila dodatna podrobna testiranja.

Na podlagi opravljenih postopkov in pridobljenih dokazov revizijska družba potrjuje, da ni opazila ničesar, zaradi česar ne bi verjela, da:

- so v poročilu o odnosih do povezanih družb za leto, ki se je končalo 31. decembra 2023, navedbe v vseh pomembnih pogledih točne;
- ni bila pri pravnih poslih, navedenih v poročilu, glede na okoliščine, ki so bile znane ob sklenitvi teh poslov, vrednost izpolnitve družbe v pomembnem pogledu nesorazmerno visoka;

⁷ (Uradni list RS, št. 65/09 - uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 - odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 - ZPos5, 158/20 - ZIntPK-C, 18/21, 18/23 - ZDU-10 in 75/23)

- ne obstajajo okoliščine, ki bi glede drugih dejanj, navedenih v poročilu, kazale bistveno drugačno oceno prikrajšanosti od tiste, ki jo je dalo poslovodstvo, vse ob upoštevanju opredeljenih sodil.

3.3 Register tveganj

Nadzornik za skladnost ima za namen učinkovitega upravljanja s tveganji pri zagotavljanju dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema v splošni strukturi upravljanja skladno s pogoji Direktive 2009/73/EK, ZOP in Odločbe o certificiranju vzpostavljen register tveganj, ki temelji na pojasnilih in priporočilih, ki jih je izdala EK v zvezi z ločevanjem operaterjev prenosnih sistemov od dejavnosti dobave in proizvodnje. Z registrom tveganj nadzornik za skladnost identificira in oceni tista področja oziroma dejavnosti v družbi, ki predstavljajo največje tveganje za nastanek neskladnosti s programom in lahko vplivajo na stopnjo neodvisnosti delovanja operaterja prenosnega sistema.

Register tveganj je sistematični proces strokovnih sodb o verjetnih škodljivih ravnanjih in dogodkih. Predstavlja seznam prepoznanih tveganj za nastanek neskladnosti, kjer so ocenjene kategorije »vpliv dogodka« in »verjetnost nastanka dogodka«.

Na podlagi registra tveganj je nadzornik za skladnost v obravnavanem obdobju prepoznal največje tveganje pri varovanju podatkov in informacij.

Z registrom tveganj se tveganja za nastop neskladnosti ustrezno upravljajo, so identificirana in ocenjena. Na podlagi registra tveganj je nadzornik za skladnost zaposlenim predlagal ukrepe, ki zmanjšujejo stopnjo tveganj za nastop neskladnosti.

Glavne skupine prepoznanih tveganj nadzornika za skladnost skladno s programom so:

- splošno tveganje diskriminatornega ravnanja (tveganja, da zaposleni ne zagotavljajo dejanske neodvisnosti operaterja prenosnega sistema, še posebej v povezavi z vertikalno integriranim podjetjem);
- tveganja glede varovanja in objave podatkov (tveganja, da zaposleni ne varujejo tajnosti poslovno občutljivih podatkov in ne zagotavljajo preglednosti in nediskriminatornosti z objavo podatkov);
- tveganja pri izvajanju storitev (tveganje, da zaposleni vseh storitev brez kakršne koli diskriminacije ne nudijo vsem uporabnikom prenosnega sistema pod enakimi pogoji);
- tveganja pri zagotavljanju nediskriminatornega dostopa do prenosnega omrežja (tveganje, da zaposleni ne zagotavljajo dostopa tretjih strani do prenosnega omrežja na nediskriminatoren način in diskriminirajo uporabnike sistema v korist vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela);
- tveganja pri zagotavljanju nediskriminatornih in preglednih postopkov (tveganje, da zaposleni ne izdelajo, ne izvajajo in ne objavljajo takojšnjih, nediskriminatornih in preglednih mehanizmov za dodeljevanje prenosnih zmogljivosti in preglednih postopkov za upravljanje prezasedenosti).

Pri pripravi in posodobitvah kataloga tveganj družbe Plinovodi d.o.o. je nadzornik za skladnost nastopal v funkciji nadzora nad prepoznanimi tveganji v družbi za področja, ki so v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom. Nadzornik za skladnost je v obravnavanem obdobju z registrom tveganj prepoznaval tveganja ter njihove ocene na vseh ravneh v okviru organizacijskih enot, funkcij in procesov. V postopku nadzora je ocene iz registra tveganj primerjal z ocenami iz kataloga tveganj družbe, veljavnega v letu 2023.

Nadzornik za skladnost je po izvedeni primerjavi ugotovil, da so v katalogu tveganj identificirana vsa tveganja iz registra tveganj ter da so ocene tveganj iz kataloga tveganj primerljive z registrom tveganj.

3.4 Zaupnost podatkov

Zaposleni so v letu 2023 varovali tajnost poslovno občutljivih podatkov, ki jih je dobil operater prenosnega sistema med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti, tako da je bil omogočen dostop do poslovno občutljivih podatkov samo tistim zaposlenim, ki so jih potrebovali pri svojem delu ali odločanju. Pri upravljanju in dostopu do podatkov, ki imajo naravo poslovne skrivnosti, je vsak zaposleni upošteval *Krovno politiko varovanja informacij in Področje politike varovanja informacij ter Pravilnik o varovanju poslovnih skrivnosti in poslovno občutljivih podatkov. Pravilnik o varstvu osebnih podatkov*, je bil zadnjič posodobljen v letu 2023 zaradi sprejetega ZVOP-2, medtem ko bo *Pravilnik o varovanju tajnih podatkov stopnje interno* posodobljen na podlagi Uredbe o varovanju tajnih podatkov (Uradni list RS, št. 50/22).

Nadzornik za skladnost v letu 2023 ni prejel od zaposlenih ali tretjih oseb nobene pritožbe v zvezi z razkrivanjem poslovno občutljivih podatkov.

Nadzornik za skladnost je pristojne osebe za informacijsko tehnologijo (v nadaljevanju IT) redno obveščal o zahtevah glede načina varovanja tajnosti podatkov in dostopov do poslovno občutljivih informacij in z njimi uskladi odprta vprašanja glede načina zagotavljanja zaupnosti podatkov.

Nihče od zaposlenih ni razkrival poslovno občutljivih podatkov kateri koli tretji osebi, razen če:

- je pogodbeni stranka operaterja prenosnega sistema podala pisno soglasje operaterju prenosnega sistema za posredovanje ali razkritje zaupnih podatkov tretji osebi;
- so poslovno občutljivi podatki postali javni podatki;
- se podatki, ki so po zakonu javni, ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev niso mogli določiti kot poslovno občutljivi podatki.

Nadzornik za skladnost v letu 2023 ni prejel od zaposlenih ali tretjih oseb nobene pritožbe v zvezi z razkrivanjem poslovno občutljivih podatkov.

3.5 Razkrivanje in objava podatkov

Zaposleni so zagotavljali preglednost in nediskriminatornost podatkov, ki so potrebni za konkurenčno delovanje trga na način, da so podatke sproti in nediskriminatorno objavljali na prenovljeni spletni strani (www.plinovodi.si), tako da so uporabnikom prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pregledne, pravočasne in zanesljive podatke. Operater prenosnega sistema ima vzpostavljen kanal mesečnega obveščanja s spletno prijavo na novičnik družbe Plinovodi d.o.o., s pomočjo katerega lahko zainteresirana javnost prejema informacije o aktivnostih v družbi, omrežju in drugih pomembnih dogodkih.

Vse podatke in razkritja, ki jih zahteva zakonodaja, so zaposleni objavljali na smisel, nediskriminatoren, količinsko jasen ter uporabnikom prenosnega sistema prijazen način. Zaposleni so pri izpolnjevanju nalog v zvezi z dostopom tretjih strani do prenosnega sistema zagotavljali zadostne, pravočasne in nepristranske informacije, ki so drugim operaterjem prenosnih sistemov v drugih državah ter uporabnikom prenosnega sistema zagotavljale prenos zemeljskega plina. Nadzornik za skladnost v letu 2023 ni prejel pritožbe v zvezi z neizpolnjevanjem stopnje informiranosti.

Nadzornik za skladnost v letu 2023 ni prejel pritožbe od uporabnikov sistema v zvezi z neizpolnjevanjem stopnje informiranosti.

Zaposleni, ki so odgovorni za vzdrževanje prenosnega sistema, so na spletni strani (www.plinovodi.si) objavili vsa načrtovana obdobja za vzdrževanje, ki bi lahko vplivala na pravice uporabnikov sistema, izhajajoč iz pogodb o prenosu, ter ustrezne operative informacije. Objava je vsebovala vse spremembe načrtovanih obdobj za vzdrževanje in obvestila o nenačrtovanem vzdrževanju, takoj ko je operater prenosnega sistema imel to informacijo na voljo. V obdobju vzdrževanja je operater prenosnega sistema redno objavljaj posodobljene informacije o podrobnostih, pričakovanem trajanju in posledicah vzdrževanja. V letu 2023 operater prenosnega sistema ni prejel pritožbe v zvezi z nezadostnimi objavami informacij glede vzdrževanja prenosnega sistema.

V letu 2023 operater prenosnega sistema ni prejel pritožbe v zvezi z nezadostnimi objavami informacij glede vzdrževanja prenosnega sistema.

3.5.1 Posredovanje poslovno občutljivih podatkov neznanim prejemnikom

Zaposleni so preverjali pravilnost elektronskih poštnih naslovov, da bi preprečil posredovanje poslovno občutljivih podatkov neznanim prejemnikom, še posebej prejemnikom vertikalno integriranega podjetja in njegovim delom. Zato so zaposleni skrbeli, da varujejo poslovno občutljive podatke pri pošiljanju množičnih elektronskih sporočil, ki so naslovljena tako na zaposlene pri operaterju prenosnega sistema kot tudi na osebe v vertikalno integriranem podjetju in njegovim delom, z namenom, da se prepreči posredovanje poslovno občutljivih podatkov brez dovoljenja.

3.6 Ravnanje do vertikalno integriranega podjetja pri upravljanju s podatki

Zaposleni so pripravljali in izvajali naloge, tako da vertikalno integriranemu podjetju in njegovim delom ni bil omogočen dostop do poslovno občutljivih podatkov, ki bi mu omogočale konkurenčne prednosti pri nastopanju na trgu z zemeljskim plinom.

Zaposleni so preprečevali diskriminatorno ravnanje pri upravljanju s podatki, pri čemer niso delili sistemov ali opreme IT in sistemov za varnostni dostop z nobenim delom vertikalno integriranega podjetja. Nadzornik za skladnost pri spremljanju upravljanja s podatki in zagotavljanja samostojne in neodvisne uporabe informacijske tehnologije in sistemov za varnostni dostop ni pripoznal kršitev oziroma z njimi ni bil seznanjen s strani zaposlenih.

Nadzornik za skladnost pri spremljanju upravljanja s podatki in zagotavljanja samostojne in neodvisne uporabe informacijske tehnologije in sistemov za varnostni dostop ni pripoznal kršitev oziroma z njimi ni bil seznanjen s strani zaposlenih.

Pri izbiri svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev za sisteme ali opremo informacijske tehnologije in sisteme za varnostni dostop so zaposleni v okviru javnih naročil upoštevali, da niso bili isti, kot jih uporablja vertikalno integrirano podjetje. Nadzornik za skladnost je pri operaterju prenosnega sistema sodeloval z zaposlenimi, ki so odgovorni za izvajanje postopkov javnih naročil, in jih opozarjal na potrebno vključitev določbe o preprečevanju istih svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev neposredno v razpise za javna naročila tam, kjer je to potrebno. Operater prenosnega sistema je določbe o preprečevanju istih svetovalcev oziroma zunanjih izvajalcev vključeval v javna naročila kot enega izmed pogojev za sodelovanje v predmetnem javnem naročilu.

Nadzornik za skladnost je vse zaposlene poučil in opozarjal o načinu in primernem ravnanju z dokumenti, mediji ali drugimi poslovno občutljivimi podatki. Zato so zaposleni v skupnih prostorih in območjih, dostopnih za obiskovalce ali druge osebe, ki niso zaposlene v podjetju, z dokumenti, mediji ali drugimi podatki ravnali odgovorno, pri čemer jih niso puščali na fotokopirnih strojih, tiskalnikih ali mizah v sejnih ali drugih skupnih sobah. Zaposleni niso razpravljali o poslovno občutljivih podatkih v skupnih prostorih in območjih, dostopnih za obiskovalce. Pri uporabi skupnih prostorov se zaposleni niso pogovarjali o poslovno občutljivih podatkih v prisotnosti obiskovalcev in drugih oseb, še posebej ne v prisotnosti zaposlenih iz vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

3.6.1 Varovanje podatkov in informacij na področju informacijske tehnologije

Za zagotavljanje informacijske varnosti in obvladovanja varnostnih groženj ima operater prenosnega sistema na področju kibernetske varnosti implementiranih več naprednih varnostnih rešitev. V družbi je od leta 2021 implementiran Sistem upravljanja varovanja informacij (SUVI), ki temelji na standardu SIST ISO/IEC 27001:2007. V letu 2023 je operater prenosnega sistema opravil interno revizijo implementiranega sistema SUVI. Izvedena revizija je pokazala visoko skladnost poslovanja z določili SUVI. Identificirane so bile tudi možnosti za nekatere izboljšave tako na operativni ravni kot na ravni varnostne dokumentacije. Izboljšave so se nanašale opredelitev postopkov uničenja nosilcev podatkov, opredelitev podaljšanja gesel, načina beleženja aktivnosti zunanjih uporabnikov in še nekaj manjših operativnih posodobitev varnostne izvedbene dokumentacije. Ugotovljene možnosti za izboljšave so bile do konca leta 2023 v večini implementirane.

V letu 2023 je operater prenosnega sistema izvedel interno revizijo implementiranega sistema SUVI. Izvedena revizija je pokazala visoko skladnost poslovanja z določili SUVI.

V letu 2023 je bilo izvedenih tudi več izobraževanj s področja SUVI in kibernetske varnosti za vse zaposlene v družbi. Za zagotavljanje ustrezne stopnje informacijske varnosti ima operater prenosnega sistema na področju kibernetske varnosti implementiranih več naprednih kibernetskih rešitev z različnimi mehanizmi obrambe in več sloji zaščite pred kibernetskimi napadi.

Implementirane varnostne rešitve ščitijo povezavo do operaterja prenosnega sistema in omrežje znotraj njega (poslovno in procesno omrežje). Končne točke imajo nameščeno napredno XDR (angl. Extended Detection and Response) zaščito pred znanimi in neznanimi zlonamernimi programi ter pred izrabo ranljivosti legitimnih programov. Konec leta 2023 je operater prenosnega sistema implementiral sistem PAM, ki zagotavlja spremljanje aktivnosti privilegiranih uporabnikov s strani zunanjih družb.

V letu 2023 se je nadaljeval okrepljen sistem poročanja o stanju kibernetске varnosti družbe z namenom rednega in aktualnega obveščanja pristojnih institucij.

V obravnavanem obdobju je operater prenosnega sistema namenjal ustrezno pozornost preprečevanju možnosti lateralnega gibanja škodljive programske kode med notranjimi mrežami sistemov. Z namenom takojšnjega odzivanja na potencialne kibernetске grožnje so vse implementirane tehnične varnostne rešitve povezane v sistem za upravljanje varnostnih informacij in dogodkov (SIEM, Security Information and Event Management), ki je nadalje povezan z Varnostno operativnim centrom kibernetске varnosti (VOC), ki izvaja spremljanje in detekcijo zaznanih anomalij v režimu 24/7.

Operater prenosnega sistema je sledil varnostnim smernicam in dobrim praksam pri zagotavljanju ustrezne stopnje varnosti informacijskih sistemov, kot sta ločevanje procesnega in poslovnega omrežja ter zagotavljanje sodobne zaščite končnih točk pred znanimi in neznanimi informacijskimi grožnjami. Operater prenosnega sistema je dosledno sledil obvestilom, povezanih z informacijsko varnostjo, ki jih objavljata Nacionalni odzivni center za kibernetčko varnost (SI-CERT) in Urad Vlade RS za informacijsko varnost, ter izvajal vse potrebne in priporočene ukrepe z namenom zagotavljanja čim višje stopnje kibernetске varnosti. Operater prenosnega sistema ima sprejet Načrt odzivanja na kibernetске incidente (NOKI) kot del varnostne dokumentacije, ki jo sestavljata še Sistem upravljanja varovanja informacij (SUVI) in Sistem upravljanja neprekinjenega poslovanja (SUNP).

Z različnimi nadgradnjami in konfiguracijami na področju informacijsko-komunikacijskih sistemov je operater prenosnega omrežja zmanjševal morebitne ranljivosti in s tem grožnje kibernetске varnosti. Sledi najnovejšim smernicam in tehnologijam pri zagotavljanju informacijske varnosti. Veliko pozornost operater prenosnega sistema namenja sodobnemu konceptu kibernetске varnosti, ki temelji na celovitem pregledu kibernetске varnosti po globalno uveljavljenemu metodološkemu pristopu. V obravnavanem letu je operater prenosnega sistema nadaljeval z dodatnimi konfiguracijami notranjega požarnega zidu (med poslovnim (IT) in procesno-operativnim (OT) okoljem, vse z namenom zmanjšanja kibernetških tveganj.

Skladno s Sistemom Upravljanja Varovanja Informacij (SUVI) so se v letu 2023 seznanili uporabniki, ki dostopajo do poslovno občutljivih podatkov in informacij, redno posodabljali.

Zaposleni, odgovorni za IT, so skrbeli, da se ob kadrovskih spremembah zaposlenih (nove zaposlitve, odhodi zaposlenih, sprememba delovne funkcije zaposlenih itd.) takoj spremenijo pravice glede dostopa do podatkov skladno z zahtevami delovnega mesta. Skladno s Sistemom Upravljanja Varovanja Informacij (SUVI) se seznanili uporabniki, ki dostopajo do poslovno občutljivih podatkov in informacij, redno posodabljajo. Zaposleni, ki so odgovorni za IT, so preprečevali dostop do informacijskih sistemov, skupnih podatkovnih baz, datotek in strežnikov nepooblaščenim osebam, še posebej zaposlenim v vertikalno integriranem podjetju

in njegovim delom. Nadzornik za skladnost je spremljal aktivnosti in bil o njih tudi obveščen.

Zaradi obvladovanja tveganj pri informatizaciji procesov in poslovanja je operater prenosnega sistema s 1. 7. 2023 znotraj družbe izvedel reorganizacijo služb in oddelkov, ki sodelujejo na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), s čimer je dodatno okrepili informacijsko varnost sistemov in pospešil odzivnost na razvojne zahteve.

Ustanovljena je bila Služba za IKT, znotraj katere so oddelki PIS (Oddelek za poslovno informacijski sistem), OKV (Oddelek za kibernetsko varnost) in KO (Oddelek za komunikacijska omrežja).

V letu 2023 je bila izvedena prostovoljna prijava kibernetskega incidenta na SI-CERT zaradi prejema množičnega phishing e-sporočila, poleg tega je bilo izvedenih več aktivnosti z namenom zmanjševanja tveganj informacijskega sistema družbe ter zmanjševanja tveganj službenih naprav, sprejeta je bila nadgrajena Strategija kibernetske varnosti družbe in posodobljen Načrt odzivanja na kibernetske incidente. Operater prenosnega sistema je začel z aktivnostmi priprave nove Ocene izpostavljenosti informacijskih sistemov. Izvedenih je bila nadgradnja sistema Telereading, ki bo zmanjšala informacijska tveganja sistema. Zaradi novih vsebin je bila v letu 2023 na podlagi zakonodajnih zahtev izvedena nadgradnja enotnega informacijskega sistema (EIS), enotne platforme za uporabnike sistema (EPUS) ter nadgradnja sistema poročanja REMIT zaradi prehoda na nove sheme poročanja.

Operater prenosnega sistema je v letu 2023 začel s pripravami na uvajanje umetne inteligence (angl. Artificial Intelligence, AI). Pripravil je dokument "Uporaba umetne inteligence v družbi Plinovodi", ki zajema predstavitev umetne inteligence in podaja pregled uporabe umetne inteligence v družbi in morebitno bodoče širjenje njene uporabe. V sklopu potencialne implementacije umetne inteligence v družbo Plinovodi smo izvedli več posvetovalnih sestankov.

Operater prenosnega sistema je v letu 2023 začel z uvajanjem umetne inteligence (AI).

3.6.2 Neodvisen varnostni pregled informacijskega sistema

V sklopu priprave sodobnih konceptov kibernetske varnosti je bil v letu 2023 opravljen neodvisen varnostni pregled. Pregled je pokazal, da operater prenosnega sistema varovanju informacijskih virov namenja potrebno pozornost, da je pri tem uspešen in ima implementiranih več sodobnih varnostnih rešitev. Identificirana je bila možnost izboljšanja glede varnostne ozaveščenosti zaposlenih, zaradi česar je bila vzpostavljena vrsta ukrepov (interna izobraževanja, periodična e-sporočila, periodična phishing testiranja). V letu 2023 ni prišlo do kibernetskih vdorov v informacijski sistem družbe Plinovodi.

V letu 2023 ni prišlo do kibernetskih vdorov v informacijski sistem operaterja prenosnega sistema.

Ključne ugotovitve v letu 2023 na področju IT pri operaterju prenosnega sistema so naslednje:

- informacijski sistemi so delovali varno in zanesljivo;
- vzdrževanje poslovnih in procesnih informacijskih sistemov je bilo izvedeno skrbno;

Informacijski sistemi, ki jih operater prenosnega sistema uporablja, so v letu 2023 delovali varno in zanesljivo.

- izvajala se je obnova in nadgradnja informacijske infrastrukture kot podlaga za nemoteno delovanje informacijskih sistemov;
- informacijski sistemi so se ustrezno nadgrajevali in posodabljali;
- z varnostnimi nadgradnjami so se odpravljale ranljivosti informacijskih sistemov;
- pravice dostopov do informacij so se urejale skladno z zahtevami delovnega procesa in SUVI;
- informatika pri operaterju prenosnega sistema se razvija na način, da se zagotovi dolgoročna primernost informacijskih rešitev;
- zaradi predvidenih načrtovanih aktivnosti na področju informacijskega sistema kot celote se bo zmanjševanje IT tveganj nadaljevalo;
- povečuje se delež lastnega razvoja namenskih informacijskih rešitev ter pomen lastno razvitih rešitev za poslovanje družbe;
- povečuje se pomen kadrov v družbi na področju informatike in kibernetske varnosti.

Informacijski sistemi, ki jih operater prenosnega sistema uporablja, delujejo varno in zanesljivo, ter trenutno zadostujejo potrebam. Stalno razvijajoče in spreminjajoče se poslovno okolje v energetskega sektorja, ki se kaže z novimi tehnološkimi izzivi, povečanje obsega in izmenjav podatkov, digitalizacija poslovanja, nove zakonodajne zahteve in povečevanje obsega naprav pa povečujejo pomen lastnega razvoja informacijskih rešitev.

3.7 Načrtovanje in izvajanje storitev

3.7.1 Izvajanje storitve prenosa, uravnoteženja, izravnave odstopanj, obračuna bilančnih razlik in prodaje zmogljivosti na sekundarnem trgu

Zaposleni so vse storitve brez kakršnega koli razlikovanja v letu 2023 nudili vsem uporabnikom prenosnega sistema pod enakimi pogoji, pri čemer ti pogoji ne omejujejo, izkrivljajo ali onemogočajo konkurenco pri dobavi. Operater prenosnega sistema je obvezan, da za vertikalno integrirano podjetje izvaja enake storitve kot za druge uporabnike prenosnega sistema, in sicer storitve prenosa, izravnave odstopanj, obračuna bilančnih razlik in prodaje zmogljivosti na sekundarnem trgu. Vse storitve odobri ali je z njimi seznanjen regulativni organ. V letu 2023 operater prenosnega sistema ni izvajal storitev za vertikalno podjetje ali njegov del.

V letu 2023 operater prenosnega sistema ni izvajal storitev za vertikalno podjetje ali njegov del.

Virtualna točka za plin (VTP)

Vsakodnevno izvajanje transakcij z zemeljskim plinom se izvaja na pregleden in nepristranski način v okviru spletne informacijsko podprte platforme Virtualna točka za plin (VTP), v kateri so zajete tri storitve:

- a) virtualna točka (VT), kjer se izvajajo transakcije nakupa in prodaje količin plina;
- b) trgovalna platforma (TP), kjer se izvajajo transakcije nakupa in prodaje količin plina med bilančnimi skupinami in operaterjem prenosnega sistema primarno za uravnoteženje prenosnega sistema,
- c) oglasna deska (OD).

Transakcij, ki se izvajajo na prostem trgu, se lahko udeležujejo vsi registrirani člani VTP, medtem ko so na izravnalnem trgu udeleženci v transakciji le nosilci bilančnih skupin in operater prenosnega sistema. Pogodbeni odnosi z uporabniki sistema so usklajeni, pregledni in nepristranski. Operater prenosnega sistema nastopa kot organizator izravnalnega trga.

Na VTP je bilo v letu 2023 izvedenih 51 % več transakcij, vendar s 66 % manj izmenjanih količin plina kot v letu 2022, kar kaže na veliko volatilitnost cen na trgu z zemeljskim plinom.

Med uporabniki VTP je bilo v letu 2022 izvedenih [REDACTED] transakcij in izmenjanih [REDACTED] GWh plina, kar predstavlja le 66 odstotkov izmenjanih količin v letu 2022, medtem ko se je število transakcij v letu 2023 povečalo za dobrih 51 odstotkov.

Slovenski plinski trg se je v letu 2023 z uporabo storitev virtualne točke (VT) odzival izjemno hitro na količinske potrebe odjemalcev v Sloveniji in spremenljive cenovne signale s plinskih trgov v regiji.

Zmanjšana aktivnost članov virtualne točke (VT) v letu 2023 se lahko pripiše stabilnejšim in manj turbulentnim tržnim pogojem glede na leto 2022. Od priglašeni transakcij je bilo v obravnavanem letu [REDACTED] izvedenih znotraj dneva, [REDACTED] transakcij za dan v naprej ter [REDACTED] transakcij za mesec v naprej. Pri vsaki omenjeni vrsti transakcij je bilo število teh v letu 2023 višje kot leta 2022, kar kaže na to, da se je glede na pretekla leta slovenski plinski trg v letu 2023 z uporabo storitev virtualne točke odzival izjemno hitro na količinske potrebe odjemalcev v Sloveniji in spremenljive cenovne signale s plinskih trgov v regiji.

Operater prenosnega sistema je na svoji spletni strani redno objavljaj vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti prenosnega sistema zemeljskega plina na območju Republike Slovenije. Objavljeni so bili vsi aktualni dokumenti in obrazci, prav tako tudi ponudba in povpraševanje po prenosnih zmogljivostih na sekundarnem trgu.

V letu 2023 je operater prenosnega sistema sklenil [REDACTED] bilančnih pogodb in [REDACTED] pogodb o članstvu v virtualni točki. Skupaj je bilo konec leta sklenjenih [REDACTED] bilančnih pogodb in [REDACTED] pogodb o članstvu v virtualni točki.

V letu 2023 je bilo registriranih 52 nosilcev bilančnih skupin.

Uravnoteženje prenosnega sistema

Operater prenosnega sistema z uravnoteženjem prenosnega sistema uravnava količino zemeljskega plina v prenosnem sistemu tako, da sledi dnevnim načrtom prenosa in kupuje oziroma prodaja količine zemeljskega plina glede na potrebe po zagotavljanju optimalnih obratovalnih stanj prenosnega sistema na dnevni ravni. Operater prenosnega sistema za pregledno in nepristransko izvajanje storitve uravnoteženja in izravnave odstopanj v prenosnem sistemu te izvaja na TP v okviru VTP.

Na TP se izvajajo vsakodnevna trgovanja s količinami plina na pregleden in nepristranski način, kjer poleg nosilcev bilančnih skupin, ki so člani VTP, sodeluje tudi operater prenosnega sistema z nakupi in/ali prodajami količin plina za potrebe uravnoteženja. Čeprav TP sicer omogoča tudi transakcije med nosilci bilančnih skupin, se v praksi kaže, da ni večjega zanimanja za trgovanje med njimi. V letu 2023 je bil na TP sklenjen en posel⁸

⁸ Za izvedbo medsebojnih poslov med BS na TP si morajo uporabniki izbrati svoje partnerje, s katerimi sklepajo posle v nadaljevanju.

med BS z namenom zniževanja neizravnosti portfeljev BS. Velika večina transakcij na TP poteka med operaterjem prenosnega sistema in nosilci BS za produkt »dan vnaprej« in »znotraj dneva«.

Izjemno visoke cene plina iz leta 2022 so se skozi celotno leto 2023 zniževale in se konec leta že približale cenam pred energetske krizo. Povprečna cena plina za pozitivna in negativna odstopanja je bila največja začetku leta 2023 ter dosegla najnižjo raven v sredini leta (31,8 EUR/MWh). V primerjavi z enakim obdobjem leta 2022 je bila skoraj 8-krat manjša.

V letu 2023 je bilo na izravnalnem trgu v okviru TP (Trgovalne platforme) opravljenih [REDACTED] poslov v skupni količini [REDACTED] GWh plina za potrebe uravnoteževanja prenosnega sistema.

V primerjavi z letom 2022 je operater prenosnega sistema v letu 2023 količinsko uravnotežil sistem za [REDACTED] manj in ob tem realiziral [REDACTED] poslov manj. Primerjava podatkov obeh let kaže, da so nosilci BS v letu 2023 uspešneje izvajali izravnave svojih BS in s tem posledično zmanjšali obseg potreb po uravnoteženju prenosnega sistema, kar sicer izvajamo kot operater prenosnega sistema. Skupno je operater prenosnega sistema v letu 2023 izvedel [REDACTED] prodajnih in [REDACTED] nakupnih transakcij.

Uporabniki prenosnega sistema so v letu 2023 uspešneje izvajali izravnave svojih BS in s tem posledično zmanjšali obseg potreb in stroškov operaterja prenosnega sistema po uravnoteženju.

Operater prenosnega sistema primarno uravnatežuje prenosni sistem z nakupom ali prodajo plina na TP oziroma v primeru neugodne cene ali tržne nelikvidnosti tudi z uporabo sistemske storitve po pogodbi, ki je bila sklenjena na javnem razpisu izbranim dobaviteljem. Večina količin plina za potrebe uravnoteženja prenosnega sistema je bila v letu 2023 prodana in/ali kupljena na TP, le enkrat je bilo uravnoteženje prenosnega sistema izvedeno z uporabo sistemske storitve po pogodbi v skupni količini 1,1 GWh. Skupek vseh dejavnikov je konec decembra 2023 v povprečju privedel do nekoliko manjše količine plina v prenosnem sistemu v primerjavi letom prej.

Uravnoteženje prenosnega sistema je bilo z uporabo sistemske storitve v letu 2023 izvedeno le enkrat.

Operater prenosnega sistema je omogočal vsem uporabnikom prenosnega sistema izravnave konic odjema zemeljskega plina za krajša časovna obdobja, pri čemer je sledil dnevnim načrtom prenosa zemeljskega plina.

Na podlagi metodologije za določitev veljavne cene za obračun stroškov dnevnega odstopanja, določene v sistemskih obratovalnih navodilih, operater prenosnega sistema za obračun stroškov dnevnega odstopanja uporablja mejno prodajno ceno, če je količina dnevnega odstopanja pozitivna, oziroma mejno nakupno ceno, če je količina dnevnega odstopanja negativna. Mejna prodajna cena in mejna nakupna cena se za vsak obračunski dan dobave oblikujeta na podlagi referenčnih tržnih cen iz trgovanja z nazivnimi produkti na TP. Mejna prodajna in mejna nakupna cena sta dnevno objavljena na spletni strani www.plinovodi.si.

Prenos zemeljskega plina

V prvem polletju 2023 je bilo v Sloveniji aktivnih 15 bilančnih skupin (v nadaljevanju BS), v tretjem četrtletju 14 in v zadnjem četrtletju še ena manj. V primerjavi z letom 2022 je bilo v obravnavanem letu osem BS manj.

Operater prenosnega sistema je vse bilančne skupine obravnaval enakopravno in jih vključeval v sistem nominacij, alokacij in obračunavanja izravnjav ter odstopanj. Prenos zemeljskega plina je potekal skladno z načrti, brez motenj v obratovanju ali v dobavi plina na vstopnih in izstopnih točkah v RS.

V primerjavi z načrtom in letom 2022 je bil realizirani prenos za slovenske uporabnike v letu 2023 malenkost nižji. Operater prenosnega sistema je za domače uporabnike v letu 2023 prenesel XXXXX GWh plina, kar je 2,3 odstotka manj kot v letu 2022. Prenosi plina za slovenske uporabnike so bili glede na predhodno leto nižji v vseh mesecih z izjemo maja, junija in celotnega zadnjega četrtletja, kar pa je bila posledica zamika polnega obratovanja energetskega objekta TE-TOL.

Operater je vse bilančne skupine obravnaval enakopravno. Prenos plina je potekal skladno z načrti, brez motenj v obratovanju ali v dobavi plina na vstopnih in izstopnih točkah v Sloveniji.

Na podlagi ukrepov EU za zmanjšanje povpraševanja po zemeljskem plinu v EU je bilo v Republiki Sloveniji doseženo 10,3-odstotno zmanjšanje porabe zemeljskega plina.

Skladno z Uredbo Sveta (EU) 2023/706⁹, ki določa spremljanje usklajenih ukrepov za zmanjšanje povpraševanja po plinu v EU v obdobju od 1. aprila 2023 do 31. marca 2024, operater prenosnega sistema spremlja mesečno in kumulativno porabo od 1. aprila 2023 dalje ter jo primerja s 5-letnim povprečjem porabe plina v Sloveniji. V obdobju od začetka aprila do konca decembra 2023 je bilo glede na 5-letno povprečje enakega obdobja doseženo zmanjšanje porabe v višini 7,2 odstotka oziroma zmanjšanje za 10,3 odstotka ob upoštevanju izvzetja količin za TE-TOL zaradi prehoda s premoga na okoljsko sprejemljivejši plin.

Čezmejni prenos se je v obravnavanem letu zmanjšal skoraj za polovico v primerjavi z letom 2022. Realizacija čezmejnega prenosa je bila v letu 2023 nižja na izstopnih točkah Rogatec in Ceršak, na izstopni točki Šempeter pa je bila v primerjavi z letom 2022 za 59 odstotkov višja. Na izstopni točki Šempeter je operater prenosnega sistema v primerjavi z letom 2022 fizični čezmejni prenos v smeri iz Slovenije v Italijo izvajal redkeje. Na izstopni točki Ceršak je v letu 2023 za uporabnike evidentiral čezmejni prenos, ki se je izvajal v protitoku, saj na omenjeni točki ni možen fizični tok v smeri iz Slovenije v Avstrijo. Količinsko je najpomembnejše znižanje na izstopni točki Rogatec, ki je posledica povečane zmogljivosti terminala LNG na Krku.

Čezmejni prenos se je v letu 2023 zmanjšal skoraj za polovico v primerjavi z letom 2022.

⁹ UREDBA SVETA (EU) 2023/706 z dne 30. marca 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2022/1369 glede podaljšanja obdobja zmanjšanja povpraševanja pri ukrepih za zmanjšanje povpraševanja po plinu ter okrepitev poročanja in spremljanja njihovega izvajanja.

3.7.2 Obratovanje in vzdrževanje prenosnega sistema

V letu 2023 operater prenosnega sistema ni prejel nobene pritožbe glede objave vzdrževalnih del na prenosnem sistemu. Objava informacij je bila pregledna, pravočasna in nepristranska.

Operater prenosnega sistema je za varno in zanesljivo obratovanje prenosnega sistema, objektov in opreme v letu 2023 izvajal preventivne vzdrževalne aktivnosti, ki zagotavljajo stalno razpoložljivost in visoko obratovalno sposobnost plinovodne infrastrukture. Izvajal je načrtovane periodične aktivnosti, kot so kontrolni pregledi, testni zagoni, umerjanja, popravila, menjave opreme, ter druga potrebna gradbena, strojna, elektro in druga vzdrževalna dela na posameznih delih prenosnega sistema in objektih. Vzdrževalni posegi vključujejo rokovanje z zahtevno tehnično opremo ter inertizacije posameznih odsekov prenosnega sistema z dušikom za varno izvedbo vzdrževalnih del in priklopov

novozgrajenih plinovodnih objektov. Zaposleni opravljajo dela samostojno, po potrebi pa pri izvedbi sodelujejo tudi zunanji izvajalci.

Zaposleni so zagotavljali učinkovito vzdrževanje prenosnega sistema na podlagi letnega načrta rednega vzdrževanja in okvirnega načrta investicijskih vzdrževalnih del, predvidena dela in posegi so bili izvedeni v okviru javnih naročil, nediskriminatorno in pregledno za vse udeležence na trgu z zemeljskim plinom.

Zaposleni so skrbeli za pregledno, pravočasno, nediskriminatorno in javno dostopno (z objavo na spletni strani) napoved predvidenih del na prenosnem sistemu z navedbo opisa predvidenih del, lokacije, objekta, obdobja ter vpliva na uporabnike prenosnega sistema. Napoved predvidenih del je bila izdelana na način, da je kar najmanj vplivala na udeležence na trgu z zemeljskim plinom.

Zaposleni so zagotavljali pregledno in nediskriminatorno celovito sledljivost načrtovanim in izvedenim aktivnostim pri izvajanju vzdrževalnih del na prenosnem sistemu ob zagotavljanju minimalnih vplivov na okolje in udeležence na trgu.

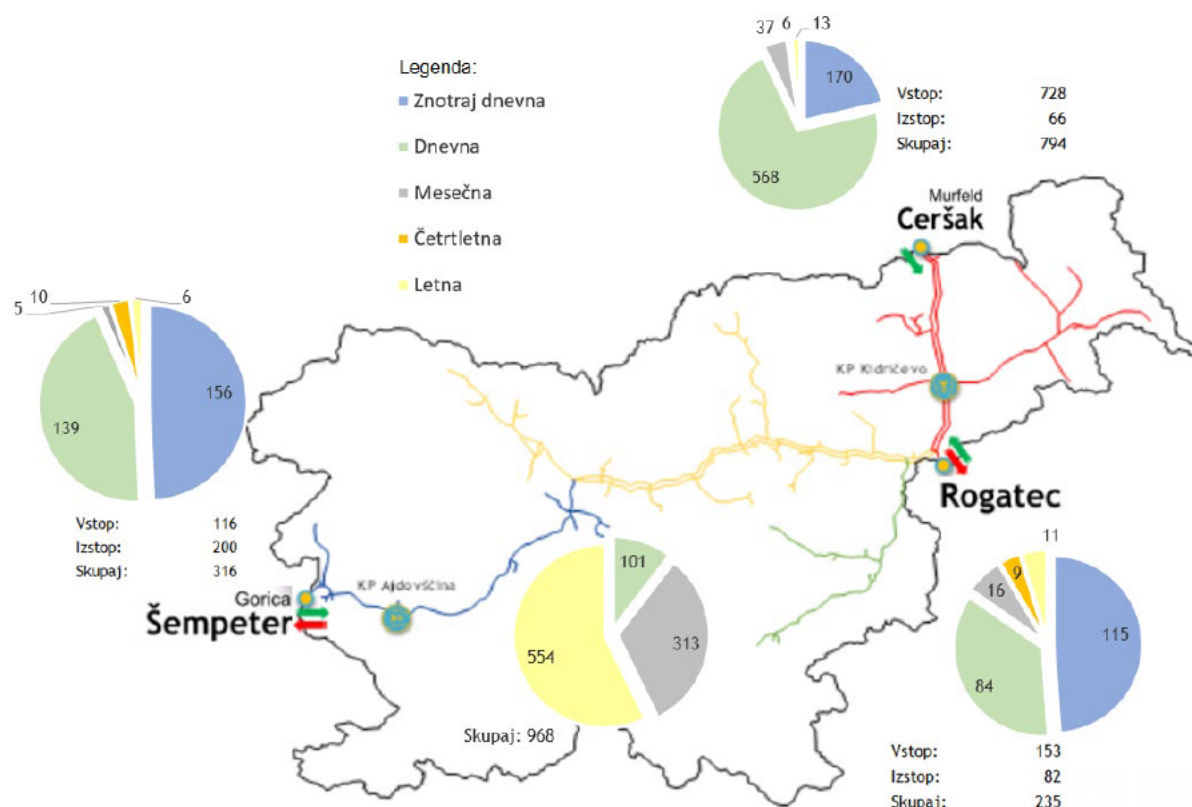
3.8 Zagotavljanje nediskriminatornega dostopa do prenosnega sistema

Vse aktivnosti dodeljevanja in uporabe prenosnih zmogljivosti je operater prenosnega sistema v obravnavanem letu izvajal skladno z evropskimi kodeksi omrežij, tarifnimi strukturami za plin in SON. Operater prenosnega sistema na primarnem trgu omogoča samostojen zakup različnih vrst produktov prenosnih zmogljivosti kot tudi različnih ročnosti na posameznih vstopno-izstopnih točkah.

V letu 2023 je operater prenosnega sistema imel z uporabniki sistema na vseh mejnih vstopnih točkah sklenjenih skupno ■■■ pogodb (leto prej ■■■ pogodb) o prenosu različnih ročnosti in vrst storitev, od katerih je bilo ■■■ pogodb (leto prej ■■■ pogodb) kratkoročnih in še ■■■ prekinljivih pogodb (leto prej ■■■).

Na vseh mejnih izstopnih točkah je operater prenosnega sistema v letu 2023 sklenil skupno ■■■ pogodb (leto prej ■■■ pogodb) o prenosu različnih ročnosti in vrst storitev. Od tega je bilo ■■■ pogodb (leto prej ■■■ pogodb) kratkoročnih, od katerih je bilo, za izstopno točko Ceršak proti Avstriji, ■■■ pogodb (leto prej ■■■ pogodb) prekinljivih.

Trend uporabe kratkoročnih storitev s strani uporabnikov omrežja se je nadaljeval tudi v letu 2023. Uporabniki sistema so večinoma uporabljali kratkoročne produkte, predvsem »dnevne« in »znotraj dneva« zakupe, s čimer so se prilagajali trenutnim potrebam po plinu.

Slika 3.8.1: Število sklenjenih pogodb v letu 2023 glede na ročnost

V letu 2023 so uporabniki sistema večinoma uporabljali kratkoročne produkte, predvsem dnevne in znotraj dnevne zakupe, s čimer so se prilagajali trenutnim potrebam po plinu. Operater prenosnega sistema je v obravnavanem letu izvajal vse aktivnosti dodeljevanja prenosnih zmogljivosti skladno z evropskimi kodeksi omrežij, tarifnimi strukturami za plin in Sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosni sistem zemeljskega plina (SON). Operater prenosnega sistema je sodeloval v okviru združenja ENTSGO glede regionalnih naložbenih načrtov in pri izvajanju aktivnosti na področju zagotavljanja zanesljivosti oskrbe.

Nadzornik za skladnost spremljal izvajanje kodeksov omrežij pri operaterju prenosnega sistema. Operater prenosnega sistema je na svoji spletni strani ažurno, pregledno in nepristransko objavljaj vse potrebne informacije o zasedenosti oziroma razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti prenosnega sistema plina na območju Republike Slovenije.

Operater prenosnega sistema je na portalu »Enotna platforma uporabnikov sistema« (EPUS) za uporabnike sistema v obravnavanem letu vzpostavil dostop do različnih modulov, od katerih se uporabniki sistema največ poslužujejo pregleda prenesenih količin plina ter pošiljanja e-zahtev za dostop in tudi sklepanja e-pogodb o prenosu na izstopnih točkah v RS.

V letu 2023 je bilo na obeh portalih sklenjenih ■■■ pogodb (leto prej ■■■ pogodb) o prenosu različnih ročnosti.

Zakup prenosnih zmogljivosti je operater prenosnega sistema tudi v letu 2023 izvajal prek spletne rezervacijske platforme PRISMA, ki je prepoznana kot najvišja stopnja zagotavljanja

preglednega in nepristranskega načina dodeljevanja zmogljivosti in bistveno zmanjšuje tveganja za nastanek diskriminatornega ravnanja med uporabniki sistema, še posebej ne v korist vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela. Na spletni rezervacijski platformi so v tem obdobju potekale dražbe za zakup letnih, mesečnih, tedenskih in dnevnih produktov ter tudi dražbe znotraj dneva in dražbe za združene zmogljivosti.

Povprečni zakup zagotovljenih in prekinljivih prenosnih zmogljivosti je v letu 2023 na vseh vstopnih točkah presegel tako zakup iz prejšnjega leta (za dobrih 13 odstotkov).

Povprečen zakup zagotovljenih in prekinljivih prenosnih zmogljivosti na izstopnih točkah je v letu 2023 presegel realiziranega iz leta 2022 za dobre 3 odstotke. Zakup na izstopni točki Rogatec je bil v primerjavi s preteklim letom sicer malenkost nižji, a je na izstopni točki Ceršak zakup znašal kar 264 odstotkov zakupa v letu 2022, kar je posledica spremenjenih tokov plina v regiji. Prav tako je realiziran zakup zmogljivosti na mejnih izstopnih točkah presegel načrtovanega, in sicer za 8 odstotkov.

Povprečen zakup zagotovljenih in prekinljivih prenosnih zmogljivosti na vstopnih točkah v Sloveniji je bil v letu 2023 v primerjavi z letom prej za dobrih 13 % višji.

Operater prenosnega sistema v letu 2023 ni prejel nobene pritožbe glede dostopa do prenosnega sistema. Komuniciranje s tujimi uporabniki sistema je večinoma povezano s sodelovanjem na dražbah, z zagotovitvijo ustreznega finančnega jamstva oziroma z izmenjavo letnih izjav za oprostitev plačila prispevkov za plin, ki se prenaša preko ozemlja Slovenije.

Operater prenosnega sistema je konec marca 2023 na podlagi odločbe agencije objavili obvestilo o začetku izvajanja mehanizma "uporabi ali izgubi" za dan vnaprej na vseh povezovalnih točkah, kot to določa Uredbe sveta (EU) 2022/2576¹⁰ o krepitvi solidarnosti z boljšim usklajevanjem nakupov plina, zanesljivimi referenčnimi cenami in čezmejno izmenjavo plina.

Operater prenosnega sistema v letu 2023 ni prejel nobene pritožbe glede dostopa do prenosnega sistema.

Operater prenosnega sistema je v luči gospodarskih razmer in stopnje zgodnjega opozarjanja redno objavljajl stanje zanesljivosti oskrbe s plinom v prenosnem sistemu v RS ter druge pomembne informacije, kot je na primer razvoj vodikovodnega sistema, stanje po poplavih in poškodbi hrvaškega plinovodnega sistema. V obdobju januar-december 2023 je večina komunikacije z domačimi in tujimi uporabniki sistema potekala na ravni sklepanja kratkoročnih pogodb o prenosu, ki je najbolj intenzivno na začetku leta ter ponovno od septembra do konca leta.

Junija leta 2023 je operater prenosnega sistema pisno obvestil 70 uporabnikov o izteku 186 pogodb o prenosu za izstopno zmogljivost v Republiki Sloveniji z dnem 30. 9. 2023 ter jih pozval k predložitvi novih zahtev za dostop za sklenitev pogodb o prenosu od 1. 10. 2023 dalje. Vsi uporabniki sistema so sklenili nove pogodbe o prenosu različnih ročnosti v skupni višini 25.469.992 kWh/dan, kar je skoraj 96 odstotkov njihovega dotedanjega zakupa zmogljivosti.

¹⁰ UREDBA SVETA (EU) 2022/2576 z dne 19. decembra 2022 o krepitvi solidarnosti z boljšim usklajevanjem nakupov plina, zanesljivimi referenčnimi cenami in čezmejno izmenjavo plina

3.9 Zagotavljanje nediskriminatornih in preglednih postopkov

Operater prenosnega sistema je bil tudi v letu 2023 vpet v širše poslovno okolje in pozorno spremljal gospodarsko stanje v državi in regiji, predvsem zaradi zniževanja dobave zemeljskega plina v države EU iz ruskih virov, ki se je zmanjšala in padla na 10 odstotkov. Na simulacijskih vajah sistema »ENTSO Regional Coordination« je operater v letu 2023 obravnaval razmere ob morebitni polni prekinitvi ruske dobave. Rezultati tehnično operativnih obravnav so pokazali, da bi tehnične zmogljivosti prenosnih sistemov v državah EU omogočale fizično uravnoteženje prenosnih sistemov.

Operater prenosnega sistema je v letu 2023 redno sodeloval na vajah ENTSOG, kjer so se izvajale simulacije polne prekinitve dobav iz Rusije. Rezultati so pokazali, da bi tehnične zmogljivosti prenosnih sistemov omogočale fizično uravnoteženje prenosnih sistemov v EU.

Za obvladovanje podatkov in informacij od operaterjev distribucijskih sistemov do dobaviteljev in krizne skupine pristojnega organa za zanesljivost oskrbe se je v letu 2023 pokazala potreba po dodatni informacijski podpori, ki je bila zagotovljena v okviru enotnega informacijskega sistema (v nadaljevanju EIS). V skladu z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o oskrbi s plini (ZOP-A) je operater s sodelovanjem z vsemi deležniki (operaterji distribucijskih sistemov, dobavitelji, agencijo za energijo in pristojnim ministrstvom) EIS izdelal v zahtevanem roku na pregleden in nepristranski način. EIS obratuje od začetka leta 2023, uspešno so bili zaključeni vsi mesečni cikli obdelave podatkov.

Aktivno je sodeloval pri pripravi predlogov in sprejemanju aktov Evropske unije s področja energetike. Na pregleden in nepristranski način je podajal predloge v okviru združenja ENTSOG pri pripravi odzivov na predloge Evropske komisije v sklopu »REPowerEU«. Aktivno je sodeloval v krizni skupini za pripravo na delovanje plinskega sistema v kriznih razmerah na pristojnem Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo. S svojimi predlogi je v obravnavanem letu sodeloval v javnih obravnavah novih zakonov ali sprememb in dopolnitev ter podzakonskih aktov.

Ob začetku vremenske ujme v letu 2023 je operater prenosnega sistema organiziral interno krizno skupino zaposlenih za obvladovanje problematike poplav, ki je neprekinjeno spremljala razmere in izvajala potrebne ukrepe na pregleden in nepristranski način ter aktivno komunicirala z uporabniki omrežja. Razmere na prenosnem sistemu plina in posledice poplav je operater prenosnega sistema spremljal iz nadzornega centra in z ekipami na terenu. O stanju prenosnega sistema in o izvedenih ukrepih je operater prenosnega sistema ažurno obveščal tudi Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo kot resorno ministrstvo, pristojno za energijo. Interventne aktivnosti so bile v prvi fazi namenjene preverjanju stanja poplavam izpostavljenih merilno-regulacijskih postaj, nato pa so se nadaljevale z intenzivnim pregledovanjem tras plinovodov zaradi proženja zemeljskih plazov in erozij brežin vodotokov.

Operater prenosnega sistema je v letu 2023 organiziral interno krizno skupino zaposlenih za obvladovanje problematike poplav, ki je neprekinjeno spremljala razmere in izvajala potrebne ukrepe na pregleden in nepristranski način.

Na svoji spletni strani (www.plinovodi.si) je operater prenosnega sistema v obravnavanem obdobju redno objavljala vse potrebne informacije o stanju, zasedenosti oziroma razpoložljivosti zmogljivosti prenosnega sistema plina na območju Slovenije.

Objavljeni so bili vsi aktualni dokumenti in obrazci, ponudba in povpraševanje po prenosnih zmogljivostih na sekundarnem trgu, novosti o vseh uvedenih zakonodajnih spremembah ter druge pomembne in koristne informacije za širšo zainteresirano javnost, kar zagotavlja pregledne in nepristranske postopke uporabnikom sistema ter drugi zainteresirani javnosti.

Zaposleni so izvajali in objavljali takojšnje, nediskriminatorne in pregledne postopke za dodeljevanje prenosnih zmogljivosti in za upravljanje prezasedenosti.

Zaposleni so na nediskriminatoren način pripravljali in izvajali vse predpise, ki jih pripravljala ali izdaja po javnem pooblastilu operater prenosnega sistema. Pri izdelavi pravil so upoštevali najboljše prakse in priporočila ENTSOG za zemeljski plin ter druga priporočila regulativnega organa. Prav tako so zaposleni aktivno sodelovali pri pripravi in izdelavi vseh drugih potrebnih aktov in predpisov, ki so obvezujoči za operaterja prenosnega sistema, ter pri tem upoštevali načelo nediskriminatornosti in preglednosti.

Operater prenosnega sistema rezultate postopkov naročil objavlja na portalu javnih naročil.

Operater prenosnega sistema z namenom popolne preglednosti in nepristranskosti dosledno uporablja postopke naročil pri izbiri izvajalcev oziroma dobaviteljev v skladu z veljavno zakonodajo in internimi akti ter rezultate postopkov naročil objavlja na portalu javnih naročil.

Zaposleni rešujejo pritožbe uporabnikov prenosnega sistema nepristransko in pregledno, pri čemer so informacije o številu in vsebini pritožb posredovane nadzorniku za skladnost. Operater prenosnega sistema v letu 2023 ni prejel nobene pritožbe glede zaračunavanja odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina. V letu 2023 je operater prenosnega sistema začel z uvedbo zaračunavanja sistemskih razlik uporabnikom sistema zaradi merilnih negotovosti. Zato je v začetnih mesecih prejel nekaj vprašanj, na katere je podal odgovore z dodatno obrazložitvijo metodologije za izračun mesečnega zneska za izravnavo.

Operater prenosnega sistema v letu 2023 ni prejel nobene pritožbe glede zaračunavanja odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina.

4 SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA

4.1 Priporočila o Programu za zagotavljanje skladnosti in njegovem izvajanju

Nadzornik za skladnost pri spremljanju in izvajanju Programa v letu 2023 ni pripoznal dodatnih vsebinskih pomanjkljivosti. Program, h kateremu je regulativni organ dal leta 2022 soglasje (št. 49-129/2022/2), po mnenju nadzornika za skladnost zajema aktivnosti in ukrepe, ki so potrebni za učinkovito preprečevanje diskriminatornega ravnanja zaposlenih.

5 OBVEZNOSTI IN PRAVICE ZAPOSLENIH

Vsi zaposleni pri operaterju prenosnega sistema so sodelovali z nadzornikom za skladnost pri izvajanju njegovih nalog s ciljem učinkovite izvedbe uresničevanja programa. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da je bilo obveščanje nadzornika za skladnost v letu 2023 primerno predvsem zaradi aktivnega osveščanja zaposlenih s strani nadzornika za skladnost glede obveznosti in načina obveščanja. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da so zaposleni pri operaterju prenosnega sistema praviloma obveščali nadzornika za skladnost o času, kraju ter vsebini sestankov, ki so v povezavi z vsebino, kot jo določa energetska zakonodaja. Za sestanke, o katerih nadzornik za skladnost ni bil obveščen ali ni bil pravočasno obveščen, pa je podal pojasnilo zaposlenim z obrazložitvijo o zahtevah, ki jih določa ZOP in program za zagotavljanje skladnosti.

Obveščanje nadzornika za skladnost s strani zaposlenih je bilo v letu 2023 primerno.

Nadzornik za skladnost nadalje ugotavlja, da pravočasno obveščanje nadzornika za skladnost s strani zaposlenih zmanjšuje tveganja za nastop neskladnosti s programom in energetska zakonodajo, zlasti pri komunikaciji z vertikalnim podjetjem in njegovimi deli. Nadzornik za skladnost je v letu 2023 podajal zahteve za podatke in informacije zaposlenim v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom. Nadzornik za skladnost ocenjuje, da so zaposleni omogočali dostop do vseh informacij in so te informacije posredovali pravočasno ter nadzorniku za skladnost omogočali dostop do vseh prostorov, ki so v lasti družbe, kot to določa energetska zakonodaja.

Nadzornik za skladnost ocenjuje, da so zaposleni omogočali dostop do vseh informacij in so te informacije posredovali pravočasno ter omogočali dostop do vseh prostorov, ki so v lasti družbe.

6 KRŠITVE

6.1 Splošne kršitve

V obdobju, za katero je izdelano poročilo, ni bilo kršitev določb programa. Tveganja za nastop neskladnosti s programom in energetska zakonodajo je nadzornik za skladnost na podlagi aktivne komunikacije z zaposlenimi in uporabniki omrežja sproti odpravljal in tako zmanjševal možnosti za nastop kršitev programa.

V obdobju, za katero je izdelano poročilo, ni bilo kršitev določb programa.

7 ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Slovenski prenosni sistem je v letu 2023 obratoval stabilno in brez posebnosti, ki bi lahko bile posledice vojne v Ukrajini, zanesljivost oskrbe je bila ves čas zagotovljena. Tudi med avgustovskimi poplavami je prenosni sistem obratoval nemoteno. Edina motnja pri oskrbi uporabnikov je nastala konec marca 2023, ko je pri gradnji vodovoda na območju Pragerskega izvajalec tretje osebe poškodoval plinovod R14, ki oskrbuje območje Slovenske Bistrice in Zreč. Zelo zahtevno sanacijo poškodbe je operater prenosnega sistema v težkih vremenskih razmerah izvedel čez noč v 13 urah.

Slovenski prenosni plinovodni sistem je v letu 2023 obratoval stabilno in brez posebnosti kljub avgustovskim poplavam in vojni v Ukrajini.

Vojna v Ukrajini še vedno pomeni tveganje za ustavitev že tako zmanjšanih dobav ruskega plina v Evropo. Na rednih sestankih združenja evropskih operaterjev prenosnih sistemov za plin (ENTSOG) operater prenosnega sistema spremlja informacije o obratovanju evropskih prenosnih sistemov, kjer pri obratovanju ni bilo posebnosti. Delež plina za oskrbo slovenskih uporabnikov iz dobavne smeri preko Italije se je v primerjavi s preteklim letom povečal.

Spremembe na regionalnih plinskih trgih, na katere operater prenosnega sistema nima vpliva, vključno z vojno v Ukrajini in sprejetimi ukrepi za zmanjševanje odvisnosti od ruskih energentov, so privedle do hitrega spreminjanja tranzitnih tokov in s tem obsega zakupa prenosnih zmogljivosti na mejnih točkah in čezmejnega prenosa količin plina. Zakupljene zmogljivosti na mejnih vstopnih in izstopnih točkah so kljub znižanju v zadnjem četrletju leta 2023 presegle načrtovane in dosežene v preteklem letu. Zakupu zmogljivosti niso sledile čezmejne prenesene količine, ki so bile skoraj 45 odstotkov nižje kot v letu 2022.

Prenos plina za domače uporabnike je predvsem sledil vremenskim razmeram. V primerjavi s preteklim letom so bile prenesene količine nižje v vseh mesecih razen v maju in juniju ter celotnem zadnjem četrletju. Uporabniki sistema z uporabo kratkoročnih produktov prenosnih zmogljivosti ter transakcijami s količinami plina na virtualni točki optimirajo svoje potrebe po zakupu prenosnih zmogljivosti. Na sekundarnem trgu prenosnih zmogljivosti ni bilo poslov. Od začetka 2023 funkcionalno deluje EIS, pri čemer so bili vsi mesečni cikli obdelave podatkov uspešno zaključeni.

V Republiki Sloveniji na sekundarnem trgu prenosnih zmogljivosti ni bilo zanimanja oziroma sklenjenih poslov.

Kljub povečani intenzivnosti izvajanja zakonodajnih ukrepov v letu 2023 je nadzornik za skladnost preverjal, ali operater prenosnega sistema dosledno in dejansko spoštuje načela preglednosti in nepristranskosti v odnosu do vseh udeležencev na trgu, varuje tajnost poslovno občutljivih podatkov, preprečuje pristransko razkrivanje poslovno koristnih podatkov, skrbi za vsebinske in zakonodajne spremembe programa po priporočilu nadzornika za skladnost ter se zavzema za zmanjševanje tveganj za nastop neskladnosti s tem programom.

Nadzornik za skladnost ocenjuje, da je operater prenosnega sistema v letu 2023 uspešno izvajal naloge zagotavljanja skladnosti z energetske zakonodajo, s primarnim ciljem, da se zagotovi dejanska neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Programa za zagotavljanje skladnosti kljub spremenjenim razmeram na trgu plina v EU.

Nadzornik za skladnost je v letu 2023 izvajal nadzor nad izpolnjevanjem zahtev evropske in nacionalne zakonodaje, povezane z delovanjem neodvisnega operaterja prenosnega sistema in zagotavljanja nepristranskega delovanja. Pri svojem delu je aktivno sodeloval in komuniciral s pristojnimi organi (nacionalni regulativni organ – Agencija za energijo, Vlada RS, Ministrstvo za infrastrukturo – Direktorat za energijo, organi upravljanja in nadzora družbe Plinovodi d.o.o. (Skupščina, Nadzorni svet, Revizijska komisija nadzornega sveta, Poslovodstvo), zaposlenimi v družbi ter uporabniki sistema.

V letu 2023 nadzornik za skladnost ni prejel nobene prijave kršitve Kodeksa ravnanja družbe.

Pri poslovanju družbo in zaposlene v družbi zavezujejo tudi dobri poslovni običaji, visoki etični standardi in načela, kot to izhaja iz Kodeksa ravnanja družbe, ki ustrezno dopolnjuje Program za zagotavljanje skladnosti predvsem glede vloge zaposlenih

pri uresničevanju vizije in poslanstva ciljev družbe ter zmanjšuje tveganja za nastop neskladnosti s programom. Kodeks ravnanja vsakega posameznega zaposlenega spodbuja k lastnemu odgovornemu ravnanju in mu daje za to potrebne usmeritve, vsebuje načela in cilje, ki k pravilnemu, preglednemu, nepristranskemu in etičnemu ravnanju spodbujajo celotno družbo. V letu 2023 nadzornik za skladnost ni prejel nobene prijave kršitve Kodeksa ravnanja družbe.

Operater prenosnega sistema je zavezan k Slovenskim smernicam korporativne integritete, s čimer jasno izraža tudi zavezo k uveljavljanju in spoštovanju načel korporativne integritete ter učinkovitemu sistemu korporativne integritete. Nadzorni svet operaterja prenosnega sistema je 25. 9. 2023 skladno s priporočili SDH Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države za pooblaščen osebo za skladnost in korporativno integriteto v družbi Plinovodi d.o.o. imenoval nadzornika za skladnost.

Operater prenosnega sistema ima vzpostavljeni sistem obvladovanja tveganj (angl. EMR - Enterprise Risk Management), ki je sestavni del korporativnega upravljanja, s katerim sistematično pristopa k upravljanju tveganj z ustrezno organiziranostjo ter jasno opredelitvijo pristojnosti in odgovornosti, opredelitvijo politik in katalogom tveganj. Nosilci upravljanja tveganj so Poslovodstvo družbe za strateško tveganje, za vsa ostala tveganja pa direktorji sektorjev, vodje organizacijskih enot oziroma funkcij. Za sistem upravljanja tveganj je zadolžena Skupina za upravljanje tveganj, katere člani so upravljavci in lastniki prepoznanih tveganj ter nadzornik za skladnost. Tveganja so bila s strani glavnih nosilcev v letu 2023 (Poslovodstvo, izvršni direktorji in vodje enot) prepoznana, ocenjena, obvladana in spremljana. V obravnavanem obdobju so bila najbolj izpostavljena tveganja regulativnih in zakonodajnih sprememb zaradi spremenjenih razmer v političnem in gospodarskem okolju, tveganja geopolitičnih sprememb za zagotavljanje zanesljive in varne oskrbe in tveganja pri zagotavljanju kibernetne varnosti.

Nadzornik za skladnost ocenjuje, da je operater prenosnega sistema v letu 2023 uspešno izvajal naloge zagotavljanja skladnosti z energetsko zakonodajo, s ciljem, da se zagotovi dejanska neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s pogoji in cilji Programa za zagotavljanje skladnosti kljub spremenjenim razmeram na trgu plina EU.

Nadzornik za skladnost nastopa v funkciji nadzora nad prepoznanimi tveganji v družbi za področja, ki so v povezavi z zagotavljanjem skladnosti s programom. Nadzornik za skladnost za obravnavano obdobje ocenjuje, da so bila tveganja za nastop neskladnosti s programom ustrezno identificirana in obvladovana. Zaposleni pri operaterju prenosnega sistema so upoštevali program, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja in pravila za učinkovito ločevanje dejavnosti prenosa in dobave, ter se zavedali in uspešno odpravljali navzkrižja interesov med vertikalno integriranim podjetjem, dobavitelji in uporabniki sistema.

Nadzornik za skladnost za leto 2023 ocenjuje, da so bila tveganja za nastop neskladnosti s Programom ustrezno identificirana in obvladovana. Zaposleni so upoštevali Program.

Ljubljana, 29. 3. 2024

Nadzornik za skladnost

mag. Dejan Koletnik

